

Verejná knižnica Michala Rešetku v Trenčíne

*Významné ženy
Trenčianskeho kraja*

Biografický slovník

*Slovník vyšiel vďaka finančnej podpore Ministerstva
kultúry SR*

Významné ženy Trenčianskeho kraja

Biografický slovník

Zostavili: †Mgr. Ľudmila Strohnerová
Eva Struhárová

Verejná knižnica Michala Rešetku v Trenčíne
2007

Príhovor

*„Keď nepostavíme naše vedomosti do služieb lásky,
neuplatníme ich v snahe konať dobro pre iných,
tak všetka tá múdrosť nemá ceny.“*

Terézia Vansová

Terézia Vansová, významná žena, ktorej zásluhy o rozvoj a vzdelanie slovenských žien a zároveň prácu pre národ, Slovenska pošta pri príležitosti 150. výročia jej narodenia ocenila vydaním poštovej známky. Svojím životom a hĺbkou myšlienok je nepretržite, od založenia Živeny, inšpirujúcou osobnosťou ženského hnutia, v súčasnosti registrovaného pod názvom Únia žien Slovenska. Aktuálnosť jej odkazu vystihuje i myšlienka, ktorou som sa rozhodla ozdobiť moje úvodné slovo.

V tejto rýchlej a na cit krehkej dobe, uvedomujúc si význam motivácie príkladom, požiadala som v roku 2005 Verejnú knižnicu Michala Rešetku v Trenčíne, bez pomoci ktorej by sme nemohli realizovať na požadovanej úrovni aktivity Únie žien Slovenska v oblasti kultúrneho a odborného života, o odbornú pomoc pri príprave seminára na tému Významné ženy nášho regiónu. Táto myšlienka, akoby zhodou okolností, sa stretla so záujmom odbornej pracovníčky knižnice, a tým sme mohli seminár v krátkej dobe realizovať.

Spracovanie tematiky, ako i samotné podanie Mgr. Ľudmilou Strohnerovou, bolo pre účastníčky natoľko inšpirujúce (dozvedeli sa o osobnostiach z ich prostredia, o ktorých dovtedy žiadne informácie nemali), že už počas seminára vznikla myšlienka požiadať o možnosť vydať publikáciu. Cieľ ušľachtilý, aj praktický. Spoznať a zároveň čerpať námety k činnosti od významných, často i jednoduchých zanietých, vo svojom záujme obdivuhodne vzdelaných žien zo všetkých odborov, rozmanitých záujmov i činnosti. Žien, z ktorých väčšina okrem svojich ženských povinností matky či manželky, našli si čas venovať sa ušľachtilej činnosti, byť vzorom v každej dobe a zároveň sa navždy zapísať do dejín národa.

Trenčín, október 2007

Mária Jana Jablonská
predsedníčka KO ÚŽS

Úvod

V Trenčianskom kraji pôsobilo veľa významných ženských protagonistiek z oblasti divadla, literatúry, umenia, vedy, ktorých osudy presiahli hranice nášho regiónu, ktoré svojou prácou inšpirovali celé Slovensko a vychovali generácie reprezentantiek kultúrneho, umeleckého i vedeckého života. Cítili sme absenciu slovníka, ktorý by dokumentoval ich život a dielo. Táto potreba vyústila do zostavenia biografického slovníka Významné ženy Trenčianskeho kraja, ktorým chceme nadviazať na slovník Osobnosti vedy Trenčianskeho regiónu.

Cieľom slovníka je priblížiť odbornej i laickej verejnosti životné osudy a významné činy žien, vynikajúcich osobností nášho regiónu, ktoré si zasluhujú obdiv a úctu.

Do slovníka sme zaradili ženy s uzavretým životom a dielom, podieľajúce sa významnou mierou na rozvoji vedy, kultúry, umenia, politiky, ženského hnutia, ktorých činnosť presahovala rámec nášho kraja. Pri zostavovaní sme vychádzali z uvedenej použitej literatúry. Osobnosti sú spracované formou hesla, ktoré obsahuje

- meno a priezvisko,
- dátum a miesto narodenia a úmrtia,
- charakteristiku osobnosti,
- profesné tituly – s názvom titulu a uvedením roku získania,
- životopisný prehľad o štúdiách, pôsobení a činnosti,

Slovník obsahuje 70 hesiel o regionálnych osobnostiach, ktoré sa v našom regióne narodili, pôsobili, alebo zomreli. Dopĺňa ho zemepisný register a register profesií a povolání.

Uvedomujeme si istú neúplnosť. Vyjadrujeme presvedčenie, že slovník napriek neúplnosti poskytne komplexný pohľad na rozličné oblasti pôsobenia žien, stane sa informačnou príručkou pre širokú verejnosť a bude prínosom pre školopovinnú mládež ako učebná pomôcka v oblasti regionálnej výchovy, s cieľom vzbudiť záujem o hlbšie poznanie dejín regiónu.

zostavovateľky

BÁTORIOVÁ Alžbeta

1560 Nyirbátor, Maďarsko - 28.1.1614 Čachtice
šľachtičná

Najmasovejšia vrahyňa v uhorských dejinách. Manželka Františka Nádašdyho. Predstavovala symbol panskej krutosti. Striedavo žila na rodinných majetkoch v Uhorsku, najčastejšie na panstvách Sárvár, Vranov nad Topľou a Čachtice. Privilegované postavenie jej umožnilo trýzniť a usmrtiť asi 600 mladých žien a dievčat. Podľa modernej medicíny ju diagnostikovali ako impulzívnu sadistku. Kráľ Matej II. listom z 5.3.1610 nariadil palatínovi J. Turzovi jej zločiny preskúmať. R. 1610 bola odsúdená na doživotné väzenie na *Čachtickom hrade*, kde o 4 roky zomrela. Jej osudy a skutky sa neskôr stali námetom umeleckej literatúry rôzneho druhu. Záujem o túto postavu pretrváva do súčasnosti.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. Zv. 1. A-B / Augustín Maňovčík a kol. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 269-270.

Lexikón slovenských žien / Augustín Maňovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 22-23.

BELÁNYIOVÁ-HOFFMANOVÁ Lenka (rod. Druckerová)

6.1.1890 Trenčín - marec 1973 Budapešť
maliarka

Študovala na súkromnej škole F. Szablyu-Fischaufa v Budapešti, neskôr vo Florencii a v Paríži u A. Lhota. Pôsobila v Baia Mare, po r. 1955 v Budapešti a Bratislave. Maliarka s výrazným imaginatívno-naivným cítením. Spracovávala hlavne idylické námety zo života zvierat, rozprávkové bytosti, spomienky na slovenskú rázovitosť. Jej tvorbu ovplyvnil najmä jej manžel maliar figuralista a grafik Viktor Belányi. R. 1966 po návšteve 1. trienále insitného umenia nastala v jej tvorbe výrazná zmena. Preorientovala sa na spojenie detského prejavu s básnivou expresívnosťou secesie. Výberom z tvorby z konca 60-tych rokov sa prezentovala na 3. trienále insitného umenia v Bratislave v r. 1972.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. Zv. 1. A-B / Augustín Maňovčík a kol. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 309-310.

Lexikón slovenských žien / Augustín Maňovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 23-24.

BELLOVÁ Mária

10.11.1885 Liptovský Peter - 20.11.1973 Príbovce
lekárka
MUDr. v r. 1911

Prvá slovenská lekárka. Študovala externe na gymnáziu v Banskej Štiavnici, kde v roku maturovala, v r. 1906 - 1910 riadna poslucháčka Lekárskej fakulty v Budapešti. Po promócii nastúpila na psychiatriu v Pécsi. V r. 1911 - 1912 absolvovala študijné pobyty v Berlíne, Paríži a Bruseli. Krátko pôsobila v *Trenčíne*. Počas prvej svetovej vojny pracovala vo vojenskej nemocnici v rakúskom Sedmohradsku. Už po roku bola za veľké zásluhy pri organizovaní zdravotnej starostlivosti o deti v meste a celom okrese vyznamenaná radom Pro patria et humanitate. Od r. 1921 pracovala ako sekundárna lekárka na chirurgickom oddelení v Košiciach. Tu pôsobila 5 rokov. Z Košíc odišla pracovať na Štúrov ústav pre tuberkulózne deti do Dolného Smokovca, kde neskôr pôsobila ako primárka. Prednáškami a odbornými besedami prispela k rozvoju zdravotnej výchovy, v ktorej patrila medzi priekopníkov na Slovensku. Spoluzakladala mestskú a okresnú organizáciu Živeny v Košiciach a v Poprade. Od r. 1957 žila v Príbovcach. V r. 1957 odišla do dôchodku k synovcovi do Príboviec. R.

1955 bola vyznamenaná Radom práce za celoživotné dielo v boji proti detskej tuberkulóze a pri príležitosti 80. narodenín zlatým diplomom budapeštianskej lekárskej fakulty.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. Zv. 1. A-B / Augustín Maťovčík a kol. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 323-324.

Lexikón slovenských žien / Augustín Maťovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 24.

BLAŽKOVÁ-POLÁČKOVÁ Anna (rod. Poláčková)

29.3.1899 Brezová pod Bradlom - 31.12.1985 Praha, Česko

lekárka-pediatrička

MUDr. v r. 1924

Prvá slovenská detská lekárka, ktorá absolvovala Lekársku fakultu Karlovej univerzity v Prahe. Strednú školu študovala v Bratislave, v r. 1918 - 1919 medicínu na univerzite v Budapešti, 1919 - 1924 na Lekárskej fakulte Karlovej univerzity v Prahe. Venovala sa praktickej pediatrii, aj vedeckovýskumnej činnosti so zameraním na trombózu žíl u tuberkolóznych dojčiat, o čom publikovala štúdie v odborných časopisoch a zborníkoch. V r. 1928 – 1933 pôsobila ako vedúca lekárka a zástupkyňa primára nemocnice a útulku Ochrana matiek a detí v Prahe-Krči. V r. 1933 – 1948 vykonávala súkromnú prax a viedla poradňu Naším deťom pri Ministerstve verejného zdravotníctva a telesnej výchovy. V r. 1948 – 1965 pôsobila ako detská lekárka v Jedličkovom ústave pre telesne postihnuté detí. Po r. 1948 sa venovala liečeniu telesne postihnutých detí. Diagnostické, terapeutické a epidemiologické skúsenosti získala u A. Spilku. Po r. 1948 sa zaoberala liečením telesne postihnutých detí. V pedagogickej práci sa orientovala na základy hygieny, zdravovedu a anatómiu. Bola členkou Masarykovej ligy proti TBC, Čs. Červeného kríža, Živeny a Sokola.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. Zv. 1. A-B / Augustín Maťovčík a kol. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 447-448

Lexikón slovenských žien / Augustín Maťovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 29

BLÜHOVÁ Irena

2.3.1904 Považská Bystrica - 1.12.1991 Bratislava

fotografka, publicistka, funkcionárka kultúrnych a ženských spolkov

Zakladateľka a v r. 1955 - 1965 riaditeľka Slovenskej pedagogickej knižnice. Jedna zo zakladateľiek slovenskej fotografickej reportáže. Študovala na vyššej dievčenskej škole a 1916 - 1918 na gymnáziu v *Trenčíne*, 1922 - 1926 popri zamestnaní na reálnom gymnáziu v Bratislave, 1931-1933 na umeleckej škole Bauhaus v Dessau, 1936 - 1937 u K. Plicku na filmovom odd. Školy umeleckých remesiel, 1937 - 1938 absolvovala keramický kurz u J.Horovej-Kováčikovej, 1953 - 1955 popri zamestnaní Vysokú školu pedagogickú v Bratislave. Postupne pracovala v sporiteľni a v banke v Považskej Bystrici a v Čadci. V r. 1941 - 1945 pôsobila pod menom Elena Fischerová v ilegálnom komunistickom hnutí v Humennom a v Mlynárovciach. V r. 1945 - 1948 bola riaditeľkou Vydavateľstva Pravda, 1949 - 1951 spoluzakladateľkou a riaditeľkou družstva Ľudový umelecký priemysel, od r. 1951 pôsobila v Št. pedagogickom ústave. V r. 1966 odišla do dôchodku. Už v mladosti sa venovala fotografickej tvorbe, v ktorej dominovala sociálna tematika. Prispela k vyprofilovaniu moderného dokumentu. V 70-tych rokoch sa sústredila na krajinársku fotografiu. V r. 1933 založila v Bratislave skupinu fotografov Sociofoto. V r. 1933 a 1934 vystavovala práce v Prahe a v Brne na výstavách soc. fotografie. Ovplyvnená bola Karolom Plickom, čo sa odrazilo najmä na fotografiách z bačovského prostredia. Počas 2. sv. vojny bol jej archív zničený. Zachoval sa len zlomok. Po vojnových rokoch fotografovala len zriedka. Venovala sa aj literárnej tvorbe a bibliografickej činnosti. Pracovala v ženskom hnutí, 1946 -

1947 členka výboru Zväzu slovenských žien. V r. 1979 pri príležitosti 60. výročia založenia Bauhasu bola vyznamenaná medailou Bauakademie v Berlíne.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. Zv. 1. A-B / Augustín Maťovčík a kol. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 450-451.

Lexikón slovenských žien / Augustín Maťovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 29.

CEJPKOVÁ Oľga (rod. Ďurmeková)

9.9.1936 Veľká Hradná - 10.9.1994 Bratislava

ekonómka, vysokoškolská pedagogička

Ing. v r. 1962, CSc. v r. 1975, doc. v r. 1981

V r. 1951 - 1955 študovala na Hospodárskej škole v *Trenčíne*, 1955 - 1962 na Stavebnej fakulte SVŠT v Bratislave. V r. 1960 - 1964 pracovala v Stavokombinate, 1964 - 1967 v Ústave ekonomiky a organizácie stavebníctva, 1967 - 1994 prednášala na Stavebnej fakulte SVŠT. Venovala sa problematike stavebníctva, ekonomiky stavebníctva a stavebného priemyslu. Zaoberala sa aj otázkami algoritmu riadenia v ekonomickom systéme, stratégiou prenikania na voľný trh. Je autorkou publikácie *Organizačná stratégia v stavebníctve* (1990). Bola riešiteľkou výskumných úloh *Metodika tvorby koncepcií technického rozvoja v stavebníctve* (1981), *Mechanizmus vzniku a zániku štrukturálnych článkov v stavebníctve* (1987), *Marketingová koncepcia v stavebnom podnikaní* (1991). Spolupracovala na tvorbe vysokoškolských učebníc *Odborné inovácie v stavebníctve* (1983), *Ekonomika a řízení stavební a investiční výstavby* (1987), *Teória riadenia* (1976). Štúdie a články publikovala najmä v *Ekonomickom časopise*.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. Zv. 2.C-F / Augustín Maťovčík a kol. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2004. – S. 27-28.

Lexikón slovenských žien / Augustín Maťovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 41

ČELKOVÁ Beatrix (rod. Pospíšilová)

16.7.1925 Bratislava - 2.6.1997 Trenčín

špiónka, zdravotná sestra

Najmladšia slovenská špiónka. Narodila sa v Bratislave. S otcom po vzniku Slovenského štátu odišla do Prahy, kde do r. 1940 navštevovala gymnázium. Dobrá znalosť nemeckého jazyka, talent a protifašistické zmýšľanie rodiny rozhodli o jej výbere pre špiónáž v prospech odboja. Šestnásťročná sa zamestnala v Lucernafilme, kde po náročnom výcviku prichádzala do styku s predstaviteľmi ríše. Po atentáte na Heindricha sa jej poradilo vycestovať na Slovensko. V Bratislave sa zapojila do odbojovej skupiny profesora Karla Kocha, napojenej na Londýn. Najdôležitejšie poslanie špiónskej kariéry plnila v bratislavskej rafinérii Apollo. Na žiadosť spojencov zabezpečila potrebné informácie, na základe ktorých ju 16. júna 1944 zbombardovali. Hneď po vojne sa vydala a s manželom sa presťahovala do *Trenčína*. Tu až do odchodu do dôchodku pracovala ako zdravotná sestra v trenčianskej nemocnici. Vo švajčiarskom časopise z roku 1949 bola označená za najmladšiu špiónku Európy.

Literatúra

Šarm, - Č. 4, (4.10.2005), s. 50-53

Trenčianske noviny, - Roč. 47, č. 3(23.1.2006), s. 21

Personálna kartotéka Verejnej knižnice Michala Rešetku v Trenčíne

Súkromný archív rodiny

DUHAJOVÁ-ŠVEHLOVÁ Želmíra

6.5.1880 Lazy pod Makytou - 15.5.1955 Martin

maliarka, pedagogička

Prvá moderná školená slovenská maliarka. Študovala na učiteľskom ústave v Bratislave do r. 1906, 1906 - 1910 na Kunstschule des Vereins der Kunstlerinnen v Berlíne, 1910 - 1914 portrétnu maľbu na Damenakademie fur Bildende Kunst v Mníchove. Odborné vzdelanie si doplnila študijnými cestami vo Francúzsku, Taliansku, Anglicku, Holandsku, Škandinávii a Nemecku. Od r. 1906 - 1918 pôsobila ako učiteľka kreslenia a organistka v Lazoch pod Makytou, 1919 - 1931 ako odborná učiteľka na meštianskej škole, potom v slobodnom povolání v Martine. V r. 1918 - 1943 sa zúčastňovala na organizovaní slovenského výtvarného života. Sústreďovala sa na krajiny, žánrové výjavy a portréty. Milovala aj zátišia a výjavy z umeleckého sveta. Vystavovala v Berlíne a Mníchove. Bola členkou Spolku slovenských umelcov, neskôr Spolku slovenských výtvarných umelcov, od r. 1949 Zväzu slovenských výtvarných umelcov, v rámci ktorých vystavovala. Väčšina jej obrazov je nedatovaná a uložená v SNG v Bratislave a v regionálnych galériách.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. Zv. 2. C-F / Augustín Maťovčík a kol. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2004. – S.365.

Lexikón slovenských žien / Augustín Maťovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 55.

GAUBEOVÁ Ružena (rod Hirschová)

25.1.1901 Valašská Belá – 8.7.1989 ?

spisovateľka

Študovala na vyššej dievčenskej škole v *Trenčíne*. Od r. 1925 účtovníčka, v r. 1956 - 1964 dokumentaristka vo Vydavateľstve politickej literatúry v Bratislave, neskôr vo Vydavateľstve Osveta, od r. 1964 na dôchodku. V r. 1952 debutovala knihou pre najmenšie deti *Kolo, kolo mlynské*, v r. 1953 vydala zbierku poviedok *Červená mašlička*, ktorá je poznačená literárnym dadaizmom. Rozprávanie *O Petrovi Jilemnickom* z roku 1953 je beletristickou ilustráciou faktov zo spisovateľovej biografie. Umelecky najúspešnejšia knižka *Ako spinkajú ruže* z r. 1976 zobrazuje zážitky malých detí. V r. 1962 napísala informačnú brožúru pre dospelých o detských jasiach *Najmenší školáci*. Spolupracovala aj so Slovenským rozhlasom.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maťovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 68

GAVOROVÁ Oľga

30.12.1894 Myjava - 18.7.1980 Bratislava

organizátorka zdravotníctva

Patrila medzi prvé absolventky Štefánikovho ústavu v Martine a prvé pracovníčky Masarykovej ligy proti tuberkulóze na Slovensku. Študovala na obchodnej škole v Tešíne, 1927 - 1931 na Štefánikovom ústave v Martine. Od r. 1925 pôsobila v sociálnozdravotnej službe v Bratislave, v r. 1931 - 1934 pracovala v Masarykovej lige proti tuberkulóze v Liptovskom Mikuláši, od r. 1948 v Štátnom sociálnozdravotnom ústave v Bratislave. Odborníčka v oblasti boja proti tuberkulóze metodicky usmerňovala poradne po celom Slovensku. Navštívila prvé protituberkulózne poradne v Prahe, Strakoniciach, Brne a v Zürichu, kde sa zoznámila s novými metódami liečby.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maťovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 69

GAVOROVÁ-MARKOVÁ Viera (rod. Gavorová)

24.11.1897 Brezová pod Bradlom - 18.5.1976 Praha

kultúrna a národná pracovníčka, pedagogička

Prvá správkyňa školského internátu Dievčenskej záhradníckej školy v *Brezovej pod Bradlom*. Počas prvej svetovej vojny absolvovala učiteľský ústav v Bratislave, neskôr navštevovala učiteľské kurzy na univerzite v Bratislave. Po r. 1922 študovala na Dievčenskej záhradníckej škole, v r. 1925 - 1927 popri zamestnaní na Vysokej škole pedagogických štúdií v Prahe. Po r. 1948 vyučovala polytechnickú výchovu na stredných školách v Prahe. Podieľala sa na vybudovaní miestneho školského internátu Dievčenskej záhradníckej školy v *Brezovej pod Bradlom*. Po r. 1945 sa aktívne zapojila do kultúrneho a národného života v Prahe. Od r. 1946 bola predsedníčkou Živeny v Prahe. Každoročne navštevovala Slovensko. V jej pražskom dome sa stretávali slovenskí umelci, spisovatelia, diplomati a ďalší reprezentanti slovenského národa žijúceho v Prahe (Papánek, Hurban, Šrobár, Z. Zguriška a i.).

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maťovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 69

HALABRÍNOVÁ-TVAROŽKOVÁ Oľga (rod. Halabrinová)

18.7.1909 *Brezová pod Bradlom* – 7.5.1999 Bratislava
osvetová pracovníčka, učiteľka

R. 1928 absolvovala učiteľský ústav v Modre. V r. 1928 – 1939 učiteľka na ľudovej škole v *Brezovej pod Bradlom*, 1939 – 1948 žila v Bratislave, od r. 1948 opäť v *Brezovej pod Bradlom*, v r. 1960 – 1969 dokumentaristka a lektorka v Západoslov. múzeu v Trnave, od r. 1969 na dôchodku v *Brezovej pod Bradlom*, potom v Bratislave. Popri učiteľskej práci sa venovala práci v ženskom hnutí, osvetovej a literárnej činnosti. Dlhoročná tajomníčka Živeny v *Brezovej pod Bradlom*, náčelníčka ženskej telovýchovnej jednoty Sokol. Literárne sa sústredila najmä na detskú poéziu, reflexívne básne a detské veršovačky, ktoré uverejňovala v časopisoch *Včielka*, *Slniečko*, *Zornička* a i. Svoje spomienky na *Brezovú pod Bradlom* spracovala do samostatnej rozhlasovej relácie.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maťovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 77.

HANÁKOVÁ Oľga

14.8.1926 *Bánovce nad Bebravou* - 29.5.1990 Bratislava
operná speváčka

V r. 1941 - 1947 študovala spev u A. Flögla a A. Korínskej na Št. konzervatóriu v Bratislave. V r. 1947 - 1987 sólistka opery SND. Výrazná predstaviteľka charakterových postáv ako Azucena vo Verdiho *Trubadúrovi* (1948), *Zimoňka* v *Suchoňovej Krútnave* (1949), *Filipievna* v Čajkovského *Eugenovi Oneginovi* (1949), *Carmen* v rovnomemnej opere *Bizeta* (1954), *Vdova Katarína* v *Gréckych pašiach* B. Martinu (1966) a i. Dokonale stvárnila postavy ctibažných zrelých žien, predstavila sa i postavami mladých chlapcov, ako aj komediálnymi typmi. Vystupovala so Slovenskou filharmóniou, hosťovala v Belgicku, Maďarsku, Nemecku a Taliansku. Účinkovala v rozhlasových nahrávkach *opier Krútnava* (1955), *Sedliacka česť* (1960), *Tajné manželstvo* (1964), *Rozsudok* (1980). R. 1969 získala titul zaslúžilá umelkyňa.

Literatúra:

Encyklopédia dramatických umení Slovenska. Zv. I. A-L. – Bratislava : Veda, 1990. – S. 443.

Lexikón slovenských žien / Augustín Maťovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 79.

HARGAŠOVÁ MÁRIA

16.5.1902 *Dolné Srnie* - 27.1.1992 *Myjava*
amatérska botanička, regionálna historička

Narodila sa v rodine mlynára. Základnú školu vychodila v rodisku a 2 triedy gymnázia v *Novom Meste nad Váhom*. V mladosti trpela ťažkými chorobami (šarlach, zápal kostí dolných a horných končatín), preto musela opustiť školu. Veľa rokov bola upútaná na lôžko a stala sa invalidnou dôchodkyňou. Príroda ju od malička zaujala. Začala sa zaoberať očkovaním šípových ruží. V tom čase to nikto nevedel. Zbierala liečivé rastliny a študovala ich. V r. 1973 založila v obci malú výkupňu liečivých rastlín a zakrátko vykúpila 500 kg prvosiienky jarnej v suchom stave. Stala sa okresnou inštruktorkou zberu liečivých rastlín pre okres Nové Mesto nad Váhom. Po r. 1949 začala pracovať v Roľníckom skladištnom družstve v Novom Meste nad Váhom. Na sklonku života žila v Domove dôchodcov na *Myjave*. Pri základnej škole v *Dolnom Srní* založila a viedla krúžok ochrancov prírody a pamiatok. Venovala sa aj národopisu. Zbierala kroje, výšivky a rôzne predmety ľudového umenia. Za túto prácu dostala od SNR čestné uznanie.

Literatúra:

Osobnosti vedy Trenčianskeho regiónu / Milan Mikuš, Ludmila Strohnerová. – Trenčín : Verejná knižnica Michala Rešetku, 2003. – S. 103-104.

HOLÉCZYOVÁ Elena (rod.Hollá)

23.1.1906 Moravské Lieskové - 5.12.1983 Praha

výtvarníčka, scénografka, národopisná pracovníčka, ochotníčka režisérka

Svetovú úroveň dosiahla v tvorbe čipiek a paličkovania. V r. 1917 - 1922 študovala na gymnáziu v Bratislave, v r. 1922 - 1926 na Vysokej škole umeleckopriemyselnej v Prahe, v r. 1927 - 1929 pôsobila ako návrhárka družstva Detva v Bratislave, 1929 - 1945 činovníčka matičného, ženského a divadelného života v Brezne, 1948 - 1955 výtvarná expertka ÚĽUV-u a vedúca výroby družstva Detva, po r. 1955 výtvarníčka v slobodnom povolání. Spočiatku sa venovala textilnému výtvarníctvu. Námety čerpala z ľudovej slovesnosti, prírody i obyčajného života. Výsledky svojej bádateľskej činnosti publikovala vo viacerých publikáciách. V oblasti divadelníctva zasiahla výrazne k jeho rozvoju v Brezne, kde pôsobila v r. 1929 - 1945 ako režisérka Divadelného súboru J. Chalupku. Po r. 1945 navrhovala kostýmy pre divadlo a film, robila choreografiu pre film *Varuj*, dramtizáciu *Bottovoho Jánošíka* a *Suchoňovej Krútnavy* v SND. Autorka scenárov *Hanka sa vydáva*, *Slovenská veľká noc*, *Spievaj si spievaj*, *Svet pod hoľami*. Hrala vo filmoch *P. Bielika Štyridsaťštyri* a *Jánošík*. Bola spoluorganizátorkou divadelných súťaží a režisérskeho kurzov, výšivkárskeho a čipkárskeho stredísk, kurzov a výstav. Bola predsedníčkou *Živeny* v Brezne, členkou Ústredného výboru *Živeny* a predsedníctva Ústredného zväzu ochotníckych divadiel v Martine. V r. 1976 dostala titul národná umelkyňa.

Literatúra:

Encyklopédia dramatických umení Slovenska. Zv. 1. A-L. – Bratislava : Veda, 1990. – S. 469.

Lexikón slovenských žien / Augustín Maťovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 87.

Reprezentačný biografický lexikón Slovenska / Augustín Maťovčík a kol. – Martin : Matica slovenská, 1999. - S. 116-11.

Slovenský biografický slovník (od roku 833 do roku 1990). Zv.2. E-J. – Martin : Matica slovenská, 1987. – S. 360-361.

HOLOUBKOVÁ-URBASIOWNA Mária (rod. Urbasiowna)

3.4.1898 Gudow, Poľsko - 24.5.2004 Trenčín

fotografka

Prvá profesionálna fotografka na Slovensku. Už v r. 1919 si otvorila v *Trenčianskych Tepličiach* ateliér Foto Tatra, neskôr známy ako Foto Holoubková. Vyrábala fotografie s folklórnymi námetmi, neskôr s krajinárskymi zábermi miest z celého Slovenska. V *Trenčíne*

založila filmovacie štúdio Tatrafilm. Za necelých desať rokov nakrútila s Cyrilom Kašparom viac ako 40 dokumentárnych a hraných filmov, medzi nimi i filmový portrét posledných dní P.O. Hviezdoslava. Žiaľ, väčšina filmov sa nezachovala. Po likvidácii firmy sa desiatky reprodukcí sklenených platní negatívov uložilo v mestskom dome, neskôr boli predisponované do Trenčianskeho múzea, kde tvoria jeden z jeho najzaujímavejších fondov. Počas profesionálneho života sa spoznala s mnohými významnými osobnosťami. Nafotografovala návštevu prezidenta T.G. Masaryka a E. Beneša v r. 1936 v Trenčíne, zaznamenala nejednu významnú spoločenskú i politickú udalosť mesta. Jej fotografie sú súčasťou mnohých kníh nielen na Slovensku, ale i v Čechách. Holoubková nebola revolučnou bojovníčkou za práva žien, ale decentnou, vzdelanou a svojráznou dámou. Celým svojím životom, prácou a nasadením v spolkových aktivitách predstavovala modernú ženu realizujúcu sa vo verejných veciach.

Literatúra:

Personálna kartotéka Verejnej knižnice Michala Rešetku v Trenčíne

HORÁKOVÁ Hana (rod. Riegellová)

30.12.1880 Myjava - 24.6.1947 Bratislava

spisovateľka, učiteľka

Vl. m. Alojzia Riegellová. Študovala na gymnáziu v Budapešti, chémiu a matematiku na prírodovedeckej fakulte univerzity v Prahe, kde bola členkou akademického spolku Detvan. Do r. 1918 učiteľka na gymnáziu v Budapešti, v r. 1918 - 1946 na dievčenskom gymnáziu v Bratislave. Autorka osvetových článkov, drámy a poviedok, ktoré publikovala od r. 1898 v periodikách Dennica, Živena, Národný deník a i. Sústredovala sa najmä na ženskú problematiku. V r. 1928 - 1936 sa venovala literárnej a divadelnej recenzistike a pedagogickej spisbe. Niektoré jej básne zhudobnil V. Fíguš Bystrý. Angažovala sa v ženskom hnutí ako funkcionárka Živeny a Združenia vysokoškolsky vzdelaných žien. Napísala stať Žena ako strážkyňa národnej kultúry, ktorú uverejnila v zborníku Žena novej doby (1938). Je autorkou prekladu Chémia pre ústav učiteľské (1924).

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maťovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 89
Slovenský biografický slovník (od roku 833 do roku 1990). Zv.2. E-J. – Martin : Matica slovenská, 1987. – S. 378.

HREBENDOVÁ Jana (rod. Bôriková)

28.6.1812 Humpolec, Česko - 21.1. 1880 Vrbovce

zdravotníčka a osvetová pracovníčka

Spolu sa Angličankou F. Nightigalovou a ruským chirurgom N. I. Pirogovom patrila k zakladateľom organizovaného poskytovania prvej pomoci priamo na bojisku. Bola dcérou národného buditeľa Pavla Bôrika. V Pešti sa ako ambiciózna vlastenka dostala do prostredia Jána Kollára a začala organizovať kultúrny život tamojších Slovákov. V r. 1848 - 1849 ako účastníčka revolúcie zabezpečovala zdravotnícku pomoc raneným slovenským dobrovoľníkom, za čo bola uhorskými úradmi perzekvovaná a väznená. Po revolúcii ukrývala hurbanovskú zástavu a pečať SNR. Po rozpade manželstva s lekárom Jánom Hrebendom sa usadila u sestry vo Vrbovciach. Venovala sa osvetovej činnosti. Pracovala ako ľudová lekárka, uplatňovala liečiteľské poznatky, ktoré si osvojila od manžela. R. 1968 jej vo Vrbovciach odhalili pamätnú tabuľu.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maťovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 93-94
Osobnosti vedy Trenčianskeho regiónu / Milan Mikuš, Ludmila Strohnerová. – Trenčín : Verejná knižnica Michala Rešetku, 2003. – S. 119-120.

HUSÁROVÁ Marta

6.1.1924 Trnava - 19.10.1987 Bošáca

poľnohospodárska mikrobiologička, šľachtiteľka

Ing. v r. 1947, CSc. v r. 1966

V r. 1935 - 1943 študovala na gymnáziu v Trnave, 1943 - 1947 na Vysokej škole poľnohospodárskeho a lesného inžinierstva v Košiciach. V r. 1947 - 1953 absolvovala súkromnú poľnohospodársku prax, 1953 - 1956 pracovníčka stanice hydrobiológie Krajského výskumného ústavu poľnohospodárskeho, 1956 - 1962 Výskumného ústavu krmovinárskeho, 1962 - 1976 Výskumného ústavu kukurice, od r. 1976 na invalidnom dôchodku. Venovala sa problematike krmovín. Obhájila kandidátsku dizertačnú prácu na tému Výskum agrotechniky lucerky sietej v horských oblastiach Slovenska. Bola spoluautorkou publikácií Výskum kvitnutia, opeľovania a dopeľovania d'atelín (1964). Výsledky vedeckovýskumnej práce uverejňovala v odborných časopisoch Poľnohospodárstvo, Rostlinná výroba a i. V r. 1962 - 1967 bola členkou Slovenskej spoločnosti pre poľnohospodárske, lesnícke a potravinárske vedy SAV, 1966 - 1987 Čs. vedeckotechnickej spoločnosti a Čs. mikrobiologickej spoločnosti pri ČSAV.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maňovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 99.

CHABRÉ-KOKEŠOVÁ Pavla (rod. Kokešová)

14.6.1860 Lazy pod Makytou - 8.9.1935 Záriečie

národná a kultúrna pracovníčka

Vzdelanie získala v rodisku v *Lazoch pod Makytou*, neskôr sa vyučila za krajčírku. V r. 1880 - 1896 pôsobila vo Viedni, najskôr ako krajčírka, neskôr majiteľka malého podniku na výrobu textilnej galantérie. V r. 1896 - 1898 žila v *Lazoch pod Makytou*, od r. 1898 v Prahe. Starobu prežila v *Záriečí*. Počas pobytu vo Viedni a Prahe patrila medzi popredné mecénky slovenskej študujúcej a pracujúcej mládeže. R. 1892 spoluzakladala spolok *Národ* vo Viedni a v Prahe účinkovala v spolku *Detvan*. Spomienky na viedenský pobyt, hlavne na činnosť spolku *Národ*, spracovala a publikovala na pokračovanie v *Slovenskom denníku*. Neskôr vyšli v r. 1926 knižne ako *Rozpomienky na slovenský spolok Národ* vo Viedni.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maňovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 100.
Slovenský biografický slovník (od roku 833 do roku 1990). Zv.2. E-J. – Martin : Matica slovenská, 1987. – S. 456.

INOVECKÁ Žela (rod. Fogarasiová)

1.3.1910 Trenčín - 25.5.1980 Banská Bystrica

spisovateľka

VI. m. Angela Ivanová. V r. 1920 - 1928 študovala na dievčenskom lýceu v Maďarsku. Po štúdiách pracovala ako úradníčka Krajského úradu v Bratislave. Neskôr žila v Leviciach, Liptovskom Mikuláši, Važci, Prešove, *Trenčíne* a B. Bystrici. Autorka románov, poviedok a praktickej literatúry pre ženy, zábavno-poučnej literatúry pre ženy, zábavno-poučných príspevkov s tematikou starostlivosti o domácnosť, prvej pomoci, kozmetiky, ale najmä kuchárskej problematiky, ktoré po r. 1937 uverejňovala v časopisoch *Dennica*, *Nová žena*, *Živena*, *Nový svet* a i. Knižne debutovala r. 1934 románom *Padajúce hviezdy*. Pre deti vydala prózy *Janičko a Slobodienka*, *Rozprávky a bájky z celého sveta*. Knižne vyšli príručky

s kuchárskou tematikou: Dobrá rada nad zlato (1938), Slovenská ľudová kuchárka (1939), Veselá škola varenia (1964). Na prelome 60. a 70. rokov napísala niekoľko televíznych scenárov. Do slovenských periodík prispievala prekladmi z ruského, francúzskeho, nemeckého a maďarského jazyka.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maňovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 103-104. Slovenský biografický slovník (od roku 833 do roku 1990). Zv.2. E-J. – Martin : Matica slovenská, 1987. – S. 491-492.

IVANOVÁ Anna

**26.2.1899 Jasenica - 9.4.1961 Holíč (poch. v Moravskom Lieskovom)
pisovateľka, hudobná skladateľka**

Pseud. Nelly Simorová, pôvodne Iványiová. Autorka prvej slovenskej detskej operety. Maturovala na gymnáziu v Košiciach, v r. 1921 tu absolvovala učiteľský kurz. V r. 1921 - 1940 pôsobila ako riaditeľka ľudovej školy v *Moravskom Lieskovom*, 1940 - 1944 v Bratislave-Karlovej Vsi, 1940 - 1944 vo Výčapoch–Opatovciach, 1946 – 1950 v Jelšovciach. Zo začiatku sa venovala poézii, svojimi lyrickými básňami prispela do Antológie mladej slovenskej poézie. Písala výchovne a nábožensky motivované verše, prózu i drámu. Veľa jej prác zostalo v rukopise. Knižne vydala divadelné výstupy pod názvom *Nezábudky* (1943) a *Vianočné balady pre deti* (1948). Skladala piesne, hudobné pásma, operety a pokúsila sa aj o operu. Prvú detskú operetu s názvom *Jedným sničkom anjeličkom* zložila v r. 1941. Skomponovala hru vo veršoch a spevoch *Trinášť vnúchat starej mamy*. Skladala aj duchovné a populárne piesne, viaceré z nich interpretoval F. Krištof Veselý. Posmrtno jej vyšla nábožensko-didaktická práca *Ježiško v prírode* (1994) a *Nezábudky* (1994).

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maňovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 105.

JAKUBÍKOVÁ Mária (rod. Stanková)

**28.1.1925 Pravenec - 21.3.1994 Košice
matematicička, vysokoškolská pedagogička
RNDr., CSc. v r. 1975, doc.**

Študovala na gymnáziu v *Prievidzi*, matematiku a deskriptívnu geometriu na Prírodovedeckej fakulte UK v Bratislave. Po štúdiách pôsobila ako asistentka na katedre matematiky viacerých fakúlt Slov. vysokej školy technickej v Bratislave. Od r. 1952 viedla cvičenia z matematiky na Baníckej a Hutníckej fakulte, neskôr na Strojníckej a Elektrotechnickej fakulte Vysokej školy technickej v Košiciach. Popri prednáškovej a pedagogickej činnosti sa zaoberala problematikou usporiadaných algebrických štruktúr, zvlášť zväzovo usporiadaných grúp, usmernených grúp a vektorových zväzov. R. 1975 obhájila kandidátsku dizertačnú prácu na tému *Systémy podgrúp čiastočne usporiadanej grupy*. Vedecké práce publikovala v odborných časopisoch *Czechoslovak Mathematical Journal*, *Mathematica Slovaca*, *Časopis pro pěstování matematiky* a i.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maňovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 107.

JANOTOVÁ Anna Barbora (rod. Dudáčková)

**9.5.1896 Trenčín - 12.4.1976 Bratislava
kultúrna a osvetová pracovníčka, učiteľka**

Spoluzakladateľka a vedúca osobnosť Čs. Červeného kríža. Absolvovala učiteľský ústav a štúdium dejepisu a literatúry na UK v Bratislave. Od r. 1916 učiteľka v Turzovke-Korni, od r. 1924 v Bernolákove, od 1928 v Bratislave. Počas pôsobenia v Turzovke sa venovala kultúrno-osvetovej práci. V r. 1919 - 1921 spolupracovala s misiou Čs. Červeného kríža, spoluzakladateľka Ligy proti TBC. Počas hospodárskej krízy organizovala akcie sociálnej pomoci pre deti nezamestnaných na horných Kysuciach. Po r. 1938 sa venovala kultúrno-osvetovej a sociálnej činnosti v rámci Čs. Červeného kríža a Živeny. Zozbierala viaceré národopisné, historické a iné materiály, ktoré využila pri vlastnej tvorbe poviedok, povestí, v r. 1935 - 1938 i rozhlasových relácií S tetou Hanou a v r. 1967 - 1969 pásiem o slovenských drotároch. V rukopise zostala práca o slovenskom národopise, ľudových zvykoch, piesňach a povestiach horného Trenčianska. Viaceré povesti napísala do diela svojho manžela Ľudovíta Janotu, Slovenské hrady 1-3 (1935 - 1938). So synom Igorom zostavila rozsiahle Dejiny drotárov, z ktorých pripravila pre rozhlas pásmo Džarkovia (1968).

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maňovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 109. Slovenský biografický slovník (od roku 833 do roku 1990). Zv.2. E-J. – Martin : Matica slovenská, 1987. – S. 532..

JURKOVIČOVÁ Anna

17.6.1861 alebo 1864 Myjava-Turá Lúka – 21.1.1931 Skalica
osvetová pracovníčka, výšivkárka

Vychodila ľudovú školu v *Turej Lúke*. Pôsobila v *Brezovej pod Bradlom* a Skalici. R. 1910 spoluzakladateľka Družstva pre speňažovanie domáceho ľudového priemyslu v Skalici, v r. 1911 - 1930 bola jeho tajomníčkou. Venovala sa výskumu slovenských čipiek, výšiviek a krojov i ručných prác slovenských žien. V r. 1906 - 1920 usporadúvala v Skalici výstavy ľudových umeleckých výrobkov, ktoré boli súčasťou skalických roľníckych zjazdov. V Skalici viedla i výšivkárске družstvo.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maňovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 113. Slovenský biografický slovník (od roku 833 do roku 1990). Zv.2. E-J. – Martin : Matica slovenská, 1987. – S. 583.

JURKOVIČOVÁ-HURBANOVÁ Anna (rod. Jurkovičová)

6.4.1824 Nové Mesto nad Váhom - 2.2.19905 Martin
ochotníčka herečka

Patrila medzi prvé ochotnícke herečky na západnom Slovensku . Od r. 1831 pôsobila v Sobotišti, od 1845 v Hlbokom, 1948 v Prahe, 1849 vo Viedni, od 1849 opäť v Hlbokom, neskôr v Martine. Pod vplyvom otca a skupiny štúrovcov, najmä A. Sládkoviča a svojho budúceho manžela Jozefa Miloslava Hurbana, sa dostala k divadlu. Vystupovala v ochotníckej skupine Slov. národného divadla. Debutovala v jednoaktovke A. von Kotzebua Starý kočiš Petra III. ako Anička Dobrožilová. Postavu Betušky stvárnila vo veselohre V. K. Klicperu Divotvorný Klobúk (1941). Medzi jej posledné úlohy patrila postava Oľgy v tragédii E. S. Raupacha Izidor a Oľga (1892). Bola jednou z prvých slovenských žien, ktorej sa podarilo prekonať pevne zakorenené spoločenské predsudky o verejnom vystupovaní, a teda i hraní žien v divadle, čo ovplyvnilo emancipačné snahy žien v 19.storočí. Počas celého života stála po boku významných mužov, našich kultúrnych dejín – otca Samuela Jurkoviča, manžela Jozefa Miloslava Hurbana a syna Svetozára Hurbana Vajanského. Na jej počesť sa každoročne v *Novom Meste nad Váhom* koná prehliadka amatérskych divadelných súborov Festival Aničky Jurkovičovej. V r. 1994 bola na jej rodnom dome v Novom Meste nad Váhom odhalená pamätná tabuľa.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maňovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 114.
Encyklopédia dramatických umení Slovenska. Zv. 1. A-L. – Bratislava : Veda, 1990. – S. 550.
Slovenský biografický slovník (od roku 833 do roku 1990). Zv.2. E-J. – Martin : Matica slovenská, 1987. – S. 583.

KAFENDO VÁ-ZOCHO V Á Anna (rod. Zochová)

24.6.1895 Záríečie - 13.4.1977 Myjava

hudobná pedagogička, klaviristka

Hru na klavír študovala najskôr v Modre, v r. 1907 - 1912 študovala na hudobnej škole u J. Pembauera v Innsbrucku, 1912 - 1917 na konzervatóriu a majstrovskej škole v Prahe. Ako sólistka a komorná hráčka vystupovala od roku 1919. V r. 1920 - 1941 pôsobila na Hudobnej a dramatickej akadémii pre Slovensko, 1941 - 1965 na Konzervatóriu, od r. 1965 vedúca Katedry klávesových nástrojov, v r. 1966 - 1969 prorektorka Vysokej školy múzických umení v Bratislave. V r. 1971 odišla na dôchodok. V pedagogickej práci aplikovala najnovšie výdobytky jednotlivých škôl európskej klavírnej metodiky. Stála pri zrode slov. profesionálneho hudobného umenia. Vychovala viacero popredných hudobných pedagógov a skladateľov (T. Andrašovan, T. Frešo, T. Fraňová, J. Haluzický, K. Havlíková, H. Suchoňová a i.). Ako koncertná umelkyňa sa vo svojom repertoári zameriavala na pôvodnú slov. tvorbu manžela Frica Kafendu, A. Moyzesa a F. Suchoňa. R. 1949 bola vyznamenaná Národnou cenou za výchovu slov. klavírneho dorastu, r. 1954 vzorná pracovníčka kultúry, 1956 zaslúžilá učiteľka, 1965 vyznamenaná Za vynikajúcu prácu.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maňovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 115.
Slovenský biografický slovník (od roku 833 do roku 1990). Zv. 3. K-L. – Martin : Matica slovenská, 1989. – S. 16.

KHOLLO V Á-ZELENAYOV Á Augustína (rod. Zelenayová)

31.7.1882 Považany-Križ nad Váhom

21.1.1938 Čachtice

včelárka

Pseud. Nelly Simorová, pôvodne Iványiová. Ako prvá žena u nás sa zamýšľala nad širším využitím nutričných a liečivých vlastností medu v domácnosti V r. 1900 - 1910 bývala s manželom na samote vo Vrbovských horách, kde sa od r. 1903 na základe známosti s rodinou včelárov Pagáčovcov začala venovať včeláreniu. V r. 1910 sa presťahovali do Čachtíc, kde sa r. 1918 pod vplyvom zaťa Jána Natšina, včelárskeho odborníka, k včeláreniu vrátila. Zdôrazňovala potrebu pestovania medonosných nektárových rastlín, zaoberala sa šľachtením včelích matiek. R. 1931 bol úradne uznaný jej chov, tzv. „chov Gusta“. Články publikovala pod pseud. Včelárka Gusta. R. 1931 vydala publikáciu Med a jeho využitkovanie v domácnosti, ktorá bola prvou príručkou využívania medu v domácnosti u nás a bola preložená do maďarčiny. Organizovala kurzy medového pečiva. Nabádala ženy na včelárenie. Na výstavách v r. 1922 a 1928 v *Novom Meste nad Váhom*, v r. 1927 na 4. všeslovenskom zjazde včelárov v Prahe, v r. 1931 v Spišskej Novej Vsi bola vyznamenaná viacerými medailami a diplomami. V r. 1937 získala od Krajinského ústredia spolkov včelárov na Slovensku najvyššie včelárske vyznamenanie Zlatú medailu.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maňovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 120.
Osobnosti vedy Trenčianskeho regiónu / Milan Mikuš, Ludmila Strohnerová. – Trenčín : Verejná knižnica Michala Rešetku, 2003. – S. 143..
Slovenský biografický slovník (od roku 833 do roku 1990). Zv. 3. K-L. – Martin : Matica slovenská, 1989. – S. 77.

KIŠOVÁ Jozefína (rod. Geržová)

10.3.1825 Nové Mesto nad Váhom - 23.9.1910 Dežerice
včelárka

Prvá známa slovenská včelárka, zaoberajúca sa chovom včelích matiek. V priebehu 3 rokov získala vyše 100 rojov talianskych včiel. V r. 1871 mala 60 Dzierzonových úl'ov. S manželom Jánom Kišom boli známi ovocinári a včelári. Vo svojom rozsiahlom sade na samote Bukovina mali moderné veľkovčelárstvo, kde sa r. 1872 konala 5. schôdza výboru Spolku slov. včelárov, na ktorej prednášala o svojich skúsenostiach s úspešným včelárením. Jej práca inšpirovala predsedu spolku Š. Závodníka na napísanie básne Báseň ku cti včelárom (1872), ktorú jej venoval.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maňovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 121.

Osobnosti vedy Trenčianskeho regiónu / Milan Mikuš, Ludmila Strohnerová. – Trenčín : Verejná knižnica Michala Rešetku, 2003. – S. 145.

Slovenský biografický slovník (od roku 833 do roku 1990). Zv. 3. K-L. – Martin : Matica slovenská, 1989. – S. 86.

KOCOUREKOVÁ Gizela (rod. Holinová)

2.4.1892 Žarnovica - Žarnovická Huta - 26.4.1975 Považská Bystrica
spisovateľka

V r. 1905 - 1918 pracovala ako poľnohospodárska a textilná robotníčka v Ružomberku, 1924 - 1929 vyšivačka a modistka v Banskej Bystrici, 1929 - 1935 pôsobila v Zlíne, 1935 - 1940 v Ružomberku, po r. 1940 v *Považskej Bystrici*. Od r. 1950 bola na invalidnom dôchodku. Písať začala v roku 1947, keď ju ťažký úraz vyradil z pracovného procesu. Spisovala svoje osobné zážitky a skúsenosti z detstva i z osudu robotníčky v podobe súkromných zápiskov. Viedla si denník *Moje zápisky*. Stali sa podkladom niekoľkých autobiografických poviedok a próz dokumentujúcich život sociálne slabších vrstiev v kapitalistickom systéme. Jej práce však ostali v rukopise. Knižne vyšiel len autobiografický román *Zelma* (1973), ktorý bol preložený aj do češtiny a maďarčiny a podľa scenára E. Galandovej ju inscenovala Slov. televízia v Bratislave.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maňovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 124.

Slovenský biografický slovník (od roku 833 do roku 1990). Zv. 3. K-L. – Martin : Matica slovenská, 1989. – S. 127..

KORCOVÁ Tatiana

7.3.1937 Trenčianska Teplá - 12.11.1997 Bratislava
fyzička, vysokoškolská pedagogička
RNDr. v r. 1976, CSc. v r. 1985, doc. v r. 1994

R. 1959 absolvovala štúdium fyziky a chémie na Fakulte prírodných vied Vysoké školy pedagogickej v Bratislave. Pôsobila ako učiteľka na Strednej priemyselnej škole stavebnej v *Trenčíne*, v r. 1963 - 1997 na Katedre fyziky Pedagogickej fakulty v Nitre. Venovala sa výskumu kozmického žiarenia a častíc s vysokou energiou, hlavne slnečného vetra a rádiového žiarenia zo Slnka. Odborné články a štúdie publikovala v Zborníku Pedagogickej fakulty v Nitre a Učiteľských novinách. Bola autorkou návrhu novej koncepcie prípravy učiteľov I. stupňa základnej školy a fyzikálnej časti prírodovedy na Pedagogickej fakulte v Nitre. Od r. 1970 spolupracovala s Geofyzikálnym ústavom SAV v Bratislave a Geofyzikálnym observatóriom v Hurbanove.

Literatúra:

KOYŠOVÁ Elena (rod. Mináriková)

22.12.1911 Ladce - 20.6.1977 Ilava

verejná činiteľka, predstaviteľka ženského hnutia

V r. 1926 - 1929 slúžka, potom bola v domácnosti. Po absolvovaní kurzov a školení 1945 - 1966 funkcionárka okresných a krajských výborov KSS v *Ilave, Trenčíne, Považskej Bystrici* a v *Žiline*. V r. 1961 - 1974 predsedníčka, resp. tajomníčka Miestneho národného výboru v *Ladcoch*, od r. 1974 na dôchodku. Účastníčka protifašistického odboja. Po r. 1945 bola aktívna v komunistickej strane a v ženskom hnutí, v duchu vtedajšej politiky presadzovala idey socialistického poľnohospodárstva. Od r. 1969 bola členkou Ústredného výboru Slov. zväzu žien, neskôr Ústredného výboru Čs. zväzu žien. R. 1955 bola vyznamenaná *Za vynikajúcu prácu*, 1957 a 1961 *Za zásluhy o výstavbu*, 1971 *Radom práce*.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maťovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 129-130. Slovenský biografický slovník (od roku 833 do roku 1990). Zv. 3. K-L. – Martin : Matica slovenská, 1989. – S. 217-218..

KRIŽANOVÁ Marta

7.6.1898 Trenčín – 1.12.1971 Starý Smokovec

lekárka-ftizeologička

MUDr. v r. 1923

Prvá Slovenka promovaná na Lekárskej fakulte Karlovej univerzity v Prahe a prvá žena na Slovensku zastávajúca post primárky. Študovala na gymnáziu v *Trenčíne*, potom medicínu v Budapešti, po r. 1918 na Karlovej univerzite v Prahe a na Univerzite Komenského v Bratislave. V r. 1930 šéflekárka sanatória v Tatranskej kotline, 1934 primárka interného oddelenia nemocnice v Levoči, od 1937 viacerých sanatórií v Novom Smokovci. Po r. 1945 pôsobila ako primárka pľúcneho oddelenia, riaditeľka nemocnice a zástupkyňa povereníka zdravotníctva pre východné Slovensko v Košiciach. Popredná odborníčka v oblasti boja proti tbc. Navštívila viaceré zahraničné sanatória, kde sa zoznámila s novými metódami liečby tuberkulózy. Štúdie o problematike lymfatickej leukémie, kongenitálnej relaxácie ľavej diafragmy, Kabelikovej a Valtisovej reakcie na deviáciu komplementu uverejňovala v Bratislavských lekárskech listoch.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maťovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 135.. Osobnosti vedy Trenčianskeho regiónu / Milan Mikuš, Ludmila Strohnerová. – Trenčín : Verejná knižnica Michala Rešetku, 2003. – S. 166-167.

KURPELOVÁ Margita

13.12.1925 Čachtice - 12.1.1986 Bratislava (pochovaná v Čachticiach)

klimatologička

RNDr. v r. 1950, CSc. v r. 1966, DrSc. v r. 1983

Priekopníčka agroklimatológie a fenológie v ČSSR. Študovala na gymnáziu v *Novom Meste nad Váhom*, v r. 1946 - 1950 geografiu a históriu na Prírodovedeckej fakulte SU v Bratislave, kde aj promovala. Ešte pred ukončením štúdia pracovala na vtedajšom Slovenskom meteorologickom ústave v Bratislave v skupine fenológia. Jej zásluhou sa už v r. 1950 vybudovala na Slovensku sieť fenologických staníc na novom základe, čím sa vytvorili

základné podmienky na rozvoj fenológie. Jej publikácie nachádzajú uznanie nielen u nás, ale aj u zahraničných odborníkov. Fenológiu rozvinula na samostatnú vednú disciplínu. Položila základy agroklimatického výskumu u nás. Bola členkou medzinárodnej skupiny pri Svetovej meteorologickej organizácii v Ženeve. Tiež bola koordinátorom meteorologického výskumu Tatier v rámci ženevského programu ALPEX. Za svoju odbornú a organizačnú činnosť bola 7 krát vyznamenaná. Je autorkou vyše 80 pôvodných vedeckých prác a autorkou a spoluautorkou niekoľkých publikácií, napr.: Chod poľnohospodárskych prác na Slovensku v štatistickom hodnotení (1954), Agroklimatologické podmienky ČSSR (1975), ktoré predstavuje doteraz najrozsiahlejšiu prácu o tejto problematike. R. 1975 vyznamenaná Za vynikajúcu prácu.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maňovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 139.

Osobnosti vedy Trenčianskeho regiónu / Milan Mikuš, Ludmila Strohnerová. – Trenčín : Verejná knižnica Michala Rešetku, 2003. – S. 171

Slovenský biografický slovník (od roku 833 do roku 1990). Zv. 3. K-L. – Martin : Matica slovenská, 1989. – S. 265.

KYSEĽOVÁ Lýdia (rod. Jurajová)

20.1.1919 Trenčín - 15.10.1994 Bratislava

redaktorka

Do r. 1938 študovala na gymnáziu v *Trenčíne*, v r. 1938 - 1943 slovenský jazyk a telesnú výchovu na Filozofickej fakulte UK v Bratislave. Od r. 1944 učiteľka na dievčenskom gymnáziu a učiteľskej akadémii, neskôr pracovala v Štátnom pedagogickom ústave, od r. 1950 vedúca redaktorka knižnej produkcie vydavateľstva Smena, od r. 1953 šéfredaktorka Slovenského nakladateľstva detskej knihy, neskôr *Mladé letá*, po r. 1979 pôsobila ako vedecká pracovníčka až do odchodu do dôchodku. Venovala sa literárnej teórii, problematike literatúry pre mládež, zostavovala výbery veršov, rozprávok, próz pre deti a mládež z tvorby L. Podjavorinskej, M. Rázusovej-Martákovovej, M. Ferka a i. Spolupracovala pri tvorbe učebníc, školských pomôcok, metodických príručiek. Bola redaktorkou edície *Knižnica pre najmenších*. Pričinila sa o vzostup úrovne vydávanej literatúry pre predškolský vek a náučnej literatúry pre mládež. Publikovala v časopisoch *Čitateľ*, *Slov. pohľady*, *Zlatý máj*, *Vychovávateľ* a i. Celoživotnú zbierku kníh pre deti i odbornej literatúry venovala detskému kultúrno-spoločenskému centru *Bibiana* v Bratislave. Vyznamenaná *Za zásluhy o výstavbu*, *Cenou F. Kráľa* a *prémiou Zlatého mája*.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maňovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 141.

LACKOVÁ Anna

7.8.1899 Mošovce - 5.9.1988 Myjava

spisovateľka

Študovala na obchodnej akadémii v Písku, v r. 1918 - 1919 pracovala ako banková úradníčka na *Myjave*. Publikovala pod pseud. *Zora*, *Zora Lacková* a i. Debutovala básnickou zbierkou *Jarné kvety* (1921). Po jej vydaní sa na radu E. M. Šoltésovej venovala próze. Ženskú tematiku spracovala v novelách *Za cieľom života* (1924) a *Obrázky zo starých časov* (1925), poznačených didaktizmom a sentimentalizmom. Umelecky náročnejšie boli romány *Zahodené diamanty* (1928), *Myšacia bundička* (1938) a zbierka próz *Pútnice idú žitím* (1942). Pre deti pripravila zbierku básní a rozprávok *Konvalinky...* (1925), *Sviatok slovenských detí* (1932) a veselohru *Čertík* (1932). Literárny vplyv generácie ženských spisovateľiek (T. Vansová, E. M. Šoltésová) prekonala v historických prózach o generácii štúrovcov. V nich sa zamerala na

životné osudy J. M. Hurbana a jeho manželky. V r. 1948 napísala román Anička Jurkovičová a r. 1958 Z čírej lásky. Venovala sa aj náboženskej publicistike.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maťovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 141-142.

LITVAJOVÁ Elena (rod. Chuťková)

8.6.1924 Uhrovec - 17.2.1999 Bratislava

politická pracovníčka

RSDr.

V r. 1950 - 1953 a 1963 - 1965 študovala na Vysokej škole politickej pri Ústrednom výbore KSC v Prahe. V r. 1944 - 1945 účastníčka SNP, členka partizánskej brigády J. Žišku. Po vojne pracovala ako tajomníčka Oblastného výboru KSS v *Trenčíne*, r. 1954 - 1964 na Ústrednom výbore KSS, 1964 - 1970 vedúca oddelenia národných výborov Kancelárie SNR, neskôr vedúca odboru Komisie SNR pre národné výbory. Od r. 1970 bola predsedníčkou Ústredného výboru Slov. zväzu žien, poslankyňou a členkou predsedníctva SNR. Ako funkcionárka komunistickej strany sa usilovala o posilnenie jej vplyvu v ženskom hnutí. Publikovala články o postavení a uplatnení žien v spoločnosti a o činnosti slov. i zahraničných ženských organizácií vo viacerých periodikách (Funkcionárka, Národné výbory, Pravda, Slovenka, a i.). Bola vyznamenaná Radom 25. februára 1948, Radom SNP II. triedy, Radom práce, Radom republiky a i.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. Zv. 3. K-M. – Bratislava : Veda, 1979. – S. 390.

Lexikón slovenských žien / Augustín Maťovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 149.

LUČIVJANSKÁ Viera (rod. Kroupová)

31.3.1947 Partizánske - 28.9.1993 Bratislava

zoologička-malakozoologička

RNDr. v r. 1971, CSc. v r. 1979

Základnú školu a gymnázium navštevovala v rodisku, kde aj v roku 1965 maturovala. V štúdiu pokračovala na Prírodovedeckej fakulte UK v Bratislave, ktoré ukončila r. 1970. Po promócii pracovala na Zoologickom ústave Prírodovedeckej fakulty UK v Bratislave ako odborný asistent, od r. 1988 ako samostatný vedecký pracovník. R. 1992 odišla na invalidný dôchodok. Venovala sa štúdiu mäkkýšov (lokalizácia údajov pre Databanku fauny Slovenska, rozšírenie malokacénózy na území Slovenska vo vzťahu ku životnému prostrediu). Zároveň sa venovala práci s mládežou na poli ochrany prírody. Viedla komisiu ochrany prírody a životného prostredia pri ÚRPO v Bratislave.

Literatúra:

Osobnosti vedy Trenčianskeho regiónu / Milan Mikuš, Ludmila Strohnerová. – Trenčín : Verejná knižnica Michala Rešetku, 2003. – S. 191.

MARKOVIČOVÁ Viera (rod. Hurbanová)

23.6.1876 Skalica - 21.1.1946 Nové Mesto nad Váhom

kultúrna pracovníčka

Študovala na vyššej dievčenskej škole v Prahe. Zapájala sa do národnokultúrneho diania. V r. 1882 - 1895 ako ochotníčka herečka v Slov. spevokole v Martine naštudovala viaceré postavy (Mesiac vo Vajanského Polnočnej scéne, Terezka v Palárikových Obžinkoch, Júlia v Šamberkovom Jedenástom prikázaní). Do ženského hnutia sa aktívne zapojila najmä po r. 1918, bola predsedníčkou Čs. zväzu ženských ev. spolkov. Po r. 1934 usporiadala rukopisnú pozostalosť otca Svetozára Hurbana-Vajanského, J. M. Hurbana, P. O. Hviezdoslava a i.

Zachovala sa jej korešpondencia, ktorá má nielen dokumentárnu, ale aj literárnu hodnotu, hoci sama nebola literárne činná. Bola členkou Muzeálnej spoločnosti a Živeny, v r. 1910-1916 výboru spolku Lipa v *Novom Meste nad Váhom*.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maňovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 159
Slovenský biografický slovník (od roku 833 do roku 1990). Zv. 4. M-Q. – Martin : Matica slovenská, 1990. – S. 79-80.

MEDVECKÁ Júlia (rod. Jančová)

2.1.1903 Liptovský Hrádok - 4.2.1993 Trenčín

lekárka–oftalmologička

MUDr. v r. 1931

Jedna z prvých očných lekárk na Slovensku. Gymnázium študovala v Košiciach. V štúdiu pokračovala na Lekárskej fakulte v Bratislave. Po promócii 2 roky pracovala na chirurgickom oddelení v Košiciach. Odbornú oftalmologickú kvalifikáciu získala ako asistentka na očnom oddelení. V r. 1936 - 1938 viedla ambulanciu očných chorôb v Československých štátnych dráhach v Košiciach. V r. 1939 prišla do *Trenčína*, kde pracovala ako vedúca lekárka očnej ambulancie Okresného ústavu národného zdravia. V r. 1963 odišla na dôchodok. Vyše 2 desaťročia viedla trachómovú ambulanciu.

Literatúra:

Osobnosti vedy Trenčianskeho regiónu / Milan Mikuš, Ludmila Strohnerová. – Trenčín : Verejná knižnica Michala Rešetku, 2003. – S. 206.

Personálna kartotéka Verejnej knižnice Michala Rešetku v Trenčíne

MIČÁTKOVÁ Štefánia (rod. Michalcová)

19.8.1887 Trenčín - 13.2.1980 Trenčín

publicistka, pracovníčka ženského hnutia, učiteľka

Po štúdiách na učiteľskom ústave v Bratislave pôsobila ako učiteľka v Starej Pazove a Novom Sade. Od r. 1928 učila na štátnej ľudovej škole v *Trenčíne*. Po r. 1934 žila istý čas v Bratislave, napokon natrvalo v Trenčíne. Počas pôsobenia v Novom Sade pomáhala manželovi Ľudovítovi Milošovi Mičátkovi pri kultúrno-osvetovej činnosti, organizovala ochotnícke divadelné predstavenia, organizovala sa v ženskom hnutí. Od r. 1905 pod pseud. Jeden z desiatich, Jedna z mnohých, Mária Hýlová a Štefánia publikovala v časopisoch *Dolnozemský Slovák*, *Slov. pohľady* a *Živena* články i preklady zamerané na problematiku ženského hnutia, pedagogické a politické problémy, biografické a jubilejné profily významných osobností. R. 1921 bola spoluzakladateľka Ústredného spolku čs. žien v Kráľovstve SHS v Novom Sade, r. 1933 *Jednoty slovenských žien* v Trenčíne. R. 1927 dostala vyznamenanie Rad sv. Sávu.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maňovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 167-168.
Slovenský biografický slovník (od roku 833 do roku 1990). Zv. 4. M-Q. – Martin : Matica slovenská, 1990. – S. 162.

MICHALCOVÁ-HORVÁTOVÁ Natália (rod. Michalcová)

6.5.1915 Ilava - 29.6.1952 Košice

herečka, kostýmová návrhárka

Jedna z prvých kostýmových návrhárok na Slovensku. Po absolvovaní gymnázia študovala na Prírodovedeckej fakulte SU v Bratislave. V r. 1943 - 1944 pôsobila v maďarských filmových a divadelných spoločnostiach *Master film*, *Palatinus film*, *Pesti színház* v Budapešti a v *Kassai színház* v Košiciach, kde bola v r. 1945 - 1952 členkou činohry Národného divadla.

Ako výrazná predstaviteľka charakterových postáv, vytvorila 45 kreácií dramatického i veseloherného žánru. K jej najvýraznejším postavám patrili: Anička v Ženskom zákone J. G. Tajovského (1945), Margot v hre M. Acharda Život je krásny, Anna Onošková v hre M. Gorkého Vassa Železnovova (obe 1946), Helena v Poslednej prekážke Š. Králik (1948), Natália Ivanovna v Troch sestrách A. P. Čechova (1952). Prispela k vyššej úrovni kostýmov v inscenácii napr. Cudzí tieň, Ostrov mieru, Snehová kráľovná (všetky 1950), Víťazná porážka (1951), Najdúch (1952). Ako kostýmová návrhárka starostlivým dozorom nad ich realizáciou prispela k úrovni kostýmov v trinástich inscenáciách košickej činohry.

Literatúra:

Encyklopédia dramatických umení Slovenska. Zv. 2. M-Ž. – Bratislava : Veda, 1990. – S. 61.

Lexikón slovenských žien / Augustín Maňovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 167.

Slovenský biografický slovník (od roku 833 do roku 1990). Zv. 4. M-Q. – Martin : Matica slovenská, 1990. – S. 170.

MOŠTENANOVÁ Hermína

8.12.1845 Nové Sady - 22.11.1933 Stará Turá

kultúrna pracovníčka, spisovateľka

V r. 1858 - 1859 absolvovala dievčenskú školu v Bratislave, neskôr sa vyučila za krajčírku. Žila v Nových Sadoch, v Hlbokom, v Starej Turej, Považanoch, Pustých Úľanoch, dlhší čas i v Martine, kde viedla kurz ručných prác pre deti. V r. 1929 sa opäť usadila v Starej Turej. Bola členkou Živeny, ktorá ju poverila organizovaním obchodu s výšivkami. Výšivky okrem Slovenska predávala v Čechách, vo Švajčiarsku i v USA. Spolupracovníčka T. Vansovej pri vydávaní Dennice a K. Royovej v misijnej a sociálnej práci. Od r. 1874 na podnet V. Paulinyho-Tótha prispievala do Národných novín. V Dennici uverejňovala články o výšivkárstve a o činnosti Živeny, ale aj krátke poviedky, rozprávky a novely. Do Slovenských pohľadov prispela beletrizovanými spomienkami na prenasledovanie otca Juraja Moštenana. Vydala prvý životopis Kristíny Royovej (1921). Z nemčiny preložila rozprávku E. Modrsohna: Ako to bude, keď Pán Ježiš príde pre svojich verných? (1929).

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maňovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 171.

Slovenský biografický slovník (od roku 833 do roku 1990). Zv. 4. M-Q. – Martin : Matica slovenská, 1990. – S. 225.

OBROVÁ-RIZNEROVÁ Božena

10.4.1927 Trenčianska Teplá – 26.12. 1975 Ilava

herečka

Študovala na gymnáziu v Novom Meste nad Váhom, na Filozofickej fakulte SU v Bratislave, 1946 - 1951 dejiny umenia na Filozofickej fakulte Karlovej univerzity v Prahe. V r. 1951 - 1952 pracovala v Pražskej estráde, potom bola herečkou Ústredného domu čs. armády, Divadla čs. armády, v r. 1959 - 1961 konferovala v divadle Laterna magika, do r. 1962 zároveň aj vo viacerých programoch Čs. televízie v Prahe. Od r. 1962 bola umelkyňou v slobodnom povolání. Debutovala vo filmovej veselohre Nevíte o bytě (1947). Vo viacerých českých filmoch stvárnila postavy temperamentných žien: Únos (1952), Hudba z Marsu (1954), Florián (1961), Vánice (1962), Láska jako trám (1967), Hráč (1972). Najväčší úspech zaznamenala v slov. filme J. Kadára Katka (1949), kde stvárnila titulnú postavu.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maňovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 178.

Encyklopédia dramatických umení Slovenska. Zv. 2. M-Ž. – Bratislava : Veda, 1990. – S. 225.

Slovenský biografický slovník (od roku 833 do roku 1990). Zv. 4. M-Q. – Martin : Matica slovenská, 1990. – S. 317.

ORLÍKOVÁ Magdaléna (rod. Hudecová)

1.7.1949 Partizánske - 16.12.1989 Bojnice

zbormajsterka

V r. 1964 - 1968 študovala na strednej pedagogickej škole v Turčianskych Tepliciach, 1968 - 1972 hudobnú výchovu na Pedagogickej fakulte UK v Trnave. R. 1972 učiteľka Základnej školy v Lehote pod Vtáčnikom, 1973 - 1979 v *Prievidzi*, 1982-1989 pracovníčka Mestského domu pionierov a mládeže. Na miestach, kde pôsobila ako učiteľka, zakladala spevácke zbory. R. 1973 *Úsvit* v Prievidzi, s ktorým reprezentovala mesto v Prahe v r. 1974, 1976 - 1979 viedla detský zbor *Prieboj*, s ktorým slávila medzinárodné úspechy. R. 1981 založila v Prievidzi detský zbor *Úsmev*, ktorý získal viacero zahraničných ocenení. Od r. 1983 sa zapájala do kultúrnej práce v Prievidzi, organizovala výchovné koncerty a pod. Na jej počesť sa koná každé dva roky festival Prievidza speieva.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maňovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 181..

OTTLYKOVÁ Edita (rod. Kohútová)

3.12.1899 Nové Mesto nad Váhom - 6.7. 1974 Bratislava

lekárka

MUDr. v r. 1927

Jedna z mála slovenských lekárk, ktorá sa špecializovala na kardiológiu. V r. 1909 - 1915 študovala na gymnáziu v Žiline, 1915 - 1917 v *Trenčíne*, 1917 - 1918 medicínu na univerzite v Budapešti, 1919 - 1920 na Karlovej univerzite v Prahe, potom na UK v Bratislave. Získala špecializáciu pre vnútorné choroby. V r. 1932 - 1938 pracovala ako externá lekárka na Klinike internej propedeutiky Lekárskej fakulty UK v Bratislave, súčasne 1933 - 1938 ako školská lekárka, 1938 - 1944 viedla vlastnú ordináciu v Žiline, od r. 1946 prednostka oddelenia vo funkcii hlavného zdravotného radcu, od 1948 hlavného odborového radcu na Povereníctve zdravotníctva v Bratislave, neskôr okresná lekárka pre Bratislavu-vidiek. Na svojich pôsobiskách rozvíjala sociálnu činnosť. V Bytčici a v Budatíne viedla poradňu pre matky a dojčatá. Pracovala aj v oblasti boja proti tuberkulóze. Spolupracovala s I. Stodolom. Počas SNP pracovala v štátnej nemocnici v Banskej Bystrici. Pracovala v Živene, podporovala rozvoj vysokoškolského vzdelávania žien.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maňovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 181-182.

PAJDUŠÁKOVÁ Ludmila

29.6.1916 Radošovce - 6.10.1979 Vyšné Hágy (poch. v Tatranskej Lomnici)

astronómka

RNDR. v r. 1951, CSc. v r. 1966

Objavitelka piatich nových komét. V r. 1927 - 1935 študovala na reálnom gymnáziu v Kláštore pod Znievom, r. 1935 - 1936 súkromne učiteľský ústav, do r. 1950 popri zamestnaní astronómiu na Prírodovedeckej fakulte SU v Bratislave. V r. 1936 - 1942 pomocná učiteľka na ľudových školách vo Vinosadoch, v Slepčanoch, na meštianskej škole v Štiavniku, Brvništi, 1942 - 1944 na ľudovej škole v *Trenčianskej Teplej*. Od r. 1944 bola pracovníčkou Štátneho observatória na Skalnatom Plese. Od r. 1953 pracovala v Astronomickom ústave SAV v Tatranskej Lomnici, v r. 1958 -1979 bola jeho riaditeľkou. Spočiatku sa venovala pozorovaniu komét. Neskôr ťažiskom jej vedeckej práce bola solárna astronómia s osobitným zreteľom na prejavy aktivity v slnečnej fotosfére a koróny. Zúčastnila

sa na príprave projektov výskumu slnečnej koróny a na príprave experimentov a prístrojov pre umelé družice programu Interkozmos. Zaslúžila sa o dobudovanie Astronomického ústavu SAV na Lomnickom štíte a výstavbu nového pracoviska v Tatranskej Lomnici, vybudovanie elektrického vedenia na Lomnický štít. Organizovala a viedla viaceré vedecké expedície. V knižných prácach Ako vznikla Zem (1953), Nekonečný vesmír (1954), Zrodenie našej Zeme (1955), O Slnku a vzniku slnečnej sústavy (1958) a i. popularizovala prírodné vedy a astronómiu. Je autorkou mnohých vedeckých štúdií. Spoluzakladateľka a predsedníčka Slov. astronomickej spoločnosti pri SAV, členka Medzinárodnej astronomickej únie. Venovala sa aj politickej práci ako poslankyňa Mestského národného výboru v Starom Smokovci. R. 1956 bola vyznamenaná Radom práce, 1971 Čs. cenou mieru, 1973 Keplerovou medailou ČSAV, 1974 Zlatou plaketou Slov. zväzu žien.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maňovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 182-183.
Osobnosti vedy Trenčianskeho regiónu / Milan Mikuš, Ľudmila Strohnerová. – Trenčín : Verejná knižnica Michala Rešetku, 2003. – S. 239.
Reprezentatívny biografický lexikón Slovenska / Augustín Maňovčík a kol. – Martin : Matica slovenská, 1999.- S. 248-249.
Slovenský biografický slovník (od roku 833 do roku 1990). Zv. 4. M-Q. – Martin : Matica slovenská, 1990. – S. 368.

PAPPOVÁ Alžbeta

23.11.1909 Banská Bystrica - 1.8.1954 Trenčín
klaviristka, hudobná pedagogička

Zakladateľka hudobnej školy v *Prievidzi*. Do r. 1927 študovala na strednej škole v Banskej Bystrici, v r. 1927 - 1933 hru na klavíri u A. Kafendovej na Hudobnej a dramatickej akadémii pre Slovensko v Bratislave, do r.1940 popri zamestnaní spev a dirigovanie zboru. V r. 1933 - 1946 pôsobila ako učiteľka hudobnej výchovy na gymnáziu, 1939 - 1954 riaditeľka hudobnej školy v *Prievidzi*, 1946 - 1959 zároveň učiteľka klavírnej hry na Hudobnej a dramatickej akadémii, resp. Štátnom konzervatóriu v Bratislave. Vystupovala aj ako koncertná umelkyňa. Od r. 1949 sa venovala pedagogickému prieskumu na hudobných školách a ako členka komisie upravovala učebné osnovy hry na klavíri. Prispela ku skvalitneniu vyučovacích metód v klavírnom odbore. Zostavila skriptá metodiky a klavírnej literatúry pre pedagogické kurzy, zmodernizovala Prípravné prstové cvičenia, dielo 16 A. Schmitta a Prvé cvičenia pre klavír, dielo 599 od C. Czerného. Zostavila albumy klavírnych skladieb: Album pre mládež. Zbierka ľahkých klavírnych skladieb pre 1. ročník hudobných škôl (1958) a Album pre mládež. Zbierka klavírnych skladieb pre 2. a 3. ročník hudobných škôl (1959).

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maňovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 184.
Slovenský biografický slovník (od roku 833 do roku 1990). Zv. 4. M-Q. – Martin : Matica slovenská, 1990. – S. 396.

PÁRTOŠOVÁ Štefánia (rod. Žabkayová)

28.10.1913 Trenčín - 10.7.1987 Bratislava
lekárnička, spisovateľka
PhMr. v r. 1945

V r. 1931 - 1932 študovala na gymnáziu v Žiline, r. 1938 maturovala externe, v r. 1934 - 1935 študovala na Medzinárodnom agrárnom inštitúte v Moskve, 1940-1945 externe na Prírodovedeckej fakulte SU v Bratislave. Administratívna pracovníčka Ľudového denníka Slov. zvesti, v r. 1936 - 1938 oblastná tajomníčka spolku Solidarita v Žiline, 1938-1940 pracovníčka v lekárnach v Žiline a v Bratislave, 1945 - 1950 pracovala na Povereníctve

zdravotníctva v Bratislave ako vedúca oddelenia. Po odchode do predčasného invalidného dôchodku v r. 1950 sa už nevrátila k farmácii. Venovala sa spisovateľskej a prekladateľskej činnosti. Debutovala básnickou zbierkou Starým priateľstvám (1956). Témou jej zbierok sa stali osobné skúsenosti zo SNP. Jej básne mali často podobu mravného apelu, najmä v zbierkach Vlvy a brehy (1958), Tepané časom (1961), Krídlo padajúcim (1964). Autorka veršov pre deti Rozsypané korálky (1967), Svet stvorený pre sny (1967), Svätotajnske mušky (1968). Prekladala z maďarčiny, nemčiny a češtiny. Funkcionárka Svetovej rady mieru. R. 1948 vyznamenaná Radom SNP 2. triedy, 1963 Za zásluhy o výstavbu, 1968 Čs. cenou mieru, 1986 zaslúžilá umelkyňa.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maňovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 185.

Osobnosti vedy Trenčianskeho regiónu / Milan Mikuš, Ludmila Strohnerová. – Trenčín : Verejná knižnica Michala Rešetku, 2003. – S. 242-243.

Slovenský biografický slovník (od roku 833 do roku 1990). Zv. 4. M-Q. – Martin : Matica slovenská, 1990. – S. 399-400.

PECÍKOVÁ Mária

29.5.1914 Trenčianske Biskupice - 25.8.1990 Bratislava
organizátorka duchovného života, stredoškolská učiteľka

V r. 1926 - 1934 študovala na gymnáziu v *Trenčíne*, 1936 - 1941 matematiku a fyziku na Prírodovedeckej fakulte Karlovej univerzity v Prahe, súčasne poslucháčka Studia catholica, určeného pre teologické vzdelávanie laikov. V r. 1940 - 1943 učiteľka na Slov. rehoľnom dievčenskom gymnáziu v *Trenčíne*, 1942 - 1950 učiteľka matematiky na Slov. dievčenskom reálnom reformnom gymnáziu v Bratislave, 1950 - 1952 na Strednej priemyselnej škole stavebnej v Trnave, 1952 - 1953 v Doškoľovacom ústave robotníckych kádrov v Modre-Harmónii, 1954 - 1958 odborná asistentka na Katedre matematiky Slov. vysokej školy technickej v Bratislave. V r. 1958 - 1960 z ideologických dôvodov väznená v Prahe a v Pardubiciach, 1962 - 1967 robotníčka v Tesle, 1967 - 1975 odborná referentka v Ústave zdravotníckej štatistiky v Bratislave. Už v mladosti sa zapájala sa do katolíckych aktivít, stretávala sa s českým náboženskými intelektuálmi. Po skončení štúdií odmietla možnosť vedeckej kariéry na Karlovej univerzite a rozhodla sa pracovať v intenciách Katolíckej akcie, v laickom apoštoláte. Venovala sa náboženskému vzdelávaniu a výchove stredoškôľáčok a vysokoškôľáčok. Pre vedenie modernej rodiny pokladala za nevyhnutnú možnosť ženy študovať. V r. 1943 - 1949 spoluorganizovala letné a zimné tábory pre mladých spojené s duchovnými cvičeniami. Pod vplyvom pražských benediktínov sa stala priekopníčkou liturgickej obnovy na Slovensku a výrazne prispela k rozmachu duchovného formovania kresťanskej inteligencie. Po období prenasledovania ilegálne vstúpila r. 1950 do rádu františkánskej rehole. R. 1958 musela z ideologických dôvodov opustiť pedagogickú prácu. Od r. 1944 sa zúčastňovala na vydávaní samizdatovej náboženskej literatúry. Po prepustení z väzenia, aj v čase normalizácie s podlomeným zdravím pokračovala v duchovnej práci. V rukopise zostali jej Zápisky I, II z r. 1963 – 1975, v ktorých je zachytená podstatná časť jej liturgických rozjímaní a úvah s duchovnou problematikou.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maňovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 188.

PODJAVORINSKÁ Ľudmila

26.4.1872 Bzince pod Javorinou - 2.3.1951 Nové Mesto nad Váhom
spisovateľka

Vl. m. Riznerová. Navštevovala školy v Bzinciach pod Javorinou a v Horných Salibách, ďalej sa vzdelávala samoštúdiom. V r. 1920 - 1921 absolvovala prednášky z úvodu do filozofie

v *Novom Meste nad Váhom* a kurz sociálnej starostlivosti v Prahe. Do r. 1910 žila v Bzinciach pod Javorinou, potom v Novom Meste nad Váhom, v r. 1920 - 1925 úradníčka slúžnovského úradu, od r. 1925 na dôchodku. Všestranná slov. spisovateľka, venovala sa najmä tvorbe pre deti, písala poéziu i prózu. Autorka zbierok lyrických básní *Z vesny života* (1895), *Piesne samoty* (1942), zbierky veršovanej epiky *Balady* (1930) a *Balady a povesti* (1946). Podstatnú časť básnickej tvorby publikovala v časopisoch. Vo veršovaných poviedkach *Po bále* (1903), *Na bále* (1909) a *Prelud* (1915) podala kritiku morálky meštiackej spoločnosti. Autobiografické prvky majú novely *Dozvuky* (1895), *Ideál*, *Pozde* (1896). Vrchol jej prozaickej tvorby predstavujú novely *V otroctve* (1910), *Blud* (1906) a *Žena* (1910). Verše pre deti začala uverejňovať r. 1901 v *Novinách malých*, *Zorničke*, *Včielke*, *Slniečku* a i. Od 20-tich rokov sa venovala stále viac detskej epike, od veršovaných anekdot zo života ľudí prešla k príbehom zvieracích hrdinov (*Medový hrniec* 1930, *Zajko-Bojko* 1930, *Čin-Čin* 1943). Jej prozaická tvorba vyvrcholila v zbierke rozprávok *Čarovné skielka* (1931). Viaceré jej diela boli zhudobnené. Venovala sa aj prekladateľskej a publikačnej činnosti. Bola funkcionárkou mnohých spoločenských a umeleckých organizácií. R. 1906 ocenená v literárnom súbehu *Živeny* za novelu *Blud*, 1931 vyznamenaná štátnou cenou za knihu *Balady*, 1947 národná umelkyňa.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maňovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 192-193
Reprezentatívny biografický lexikón Slovenska / Augustín Maňovčík a kol. – Martin : Matica slovenská, 1999. - S. 264-265.

Slovenský biografický slovník (od roku 833 do roku 1990). Zv. 4. M-Q. – Martin : Matica slovenská, 1990. – S. 494-496.

PORUBSKÁ Ružena

25.1.1908 Dolná Súča - 18.7.1978 Bratislava

herečka

Prvá slovenská predstaviteľka Ofélie v Shakespearovom *Hamletovi* (1931).

Po absolvovaní strednej školy v *Trenčíne* študovala v r. 1925 - 1929 ako jedna z prvých poslucháčok dramatický odbor u J. Borodáča na Hudobnej a dramatickej akadémii pre Slovensko v Bratislave. V r. 1929 – 1954 členka činohry SND v Bratislave, z toho 1933 – 1938 českej, 1941 - 1945 z politických dôvodov a po r. 1955 zo zdravotných dôvodov pôsobila mimo divadla. Absolvovala študijný pobyt v Anglicku. V SND hrávala väčšinou postavy lyrických naiviek (*Zuzka* v *Tajovského Statkoch-zmätkoch*). Neskôr realizovala postavy mladých dám zo salónov. Prvý veľký úspech zaznamenala v role *Júlie* v tragédii *Rómeo a Júlia* (1932). Po nej nastúpila do českej činohry SND. Po zrušení českej a jej prechode do slov. činohry zaujala v niekoľkých pozoruhodných postavách: *Kleopatra* v *Caesarovi a Kleopatre* (1939), *Ismena* v *Sofoklovej Antigone*, *Ľudmila* v *Záborského Najdúchovi*, *Starostová* v *Mastnom hrnci J. Barča-Ivana* (všetky 1940). Po nútenom odchode zo SND a návrate po r. 1945 stvárnila už len niekoľko nevýrazných postáv. R. 1937 hrala hlavnú postavu vo filme *Matkina spoveď*. Publikovala štúdie o divadle, r. 1955 v časopise *Slov. divadlo* memoáre *Moje spomienky na divadelnú činnosť*. R. 1955 vyznamenaná za vynikajúcu prácu.

Literatúra:

Encyklopédia dramatických umení Slovenska. Zv. 2. M-Ž. – Bratislava : Veda, 1990. – S. 211

Lexikón slovenských žien / Augustín Maňovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 197-198.

Slovenský biografický slovník (od roku 833 do roku 1990). Zv. 4. M-Q. – Martin : Matica slovenská, 1990. – S. 523.

RÁZUSOVÁ –MARTÁKOVÁ Mária (rod. Rázusová)

28.6.1905 Liptovský Mikuláš-Vrbica - 5.8.1964 Bratislava

spisovateľka

V r. 1919 - 1923 študovala na učiteľskom ústave v Prešove. V r. 1923 - 1931 pôsobila v *Dolnom Srní*, 1931 – 1933 v Bratislave, 1933 – 1939 v Martine, 1939 – 1945 redaktorka knižnej edície literatúry pre mládež *Dobré slovo*, 1946 – 1948 redaktorka časopisu *Slniečko* v MS v Martine. Významná predstaviteľka slov. literatúry pre mládež. K tvorbe pre deti začala inklinovať počas pôsobenia v Dolnom Srní. Knižne debutovala r. 1932 zbierkou veršov pre deti *Pestré kvety*. Nasledovala zbierka *Tri rozprávky z neba* (1932) a veršovaná poviedka *Hrdinovia* (1935). V zbierke *Od jari do zimy* (1939) uviedla do detskej poézie metaforu. Po r. 1945 začala písať i pre najmenšie deti (*Na veselej posiedke* 1946, *Plamienička* 1948, *Zatúlané húsa* 1953 a i.) Starším deťom adresovala lyricko-epickú skladbu *Pieseň o Váhu* (1953), *Lietajúci kvet* (1959). Menší rozsah v jej diele zaberá poézia pre dospelých, najmä ľúbostná a reflexná lyrika (*Pieseň o láske* 1942, *Svetlo nad horami* 1948, *Vyznanie* 1956). Venovala sa aj próze pre deti. Vydala sedem knižiek autorských rozprávok (*V rozprávkovom svete* 1940, *Tri zakliate kniežatá* 1945, *Zlatá podkova, zlaté pero, zlatý vlas* 1954, *Chlapčekovo leto* 1956, *Ako šlo vajce na vandrovkú* 1957, *Tri prasiatka* 1960, *Junácka pasovačka* 1962 a i.). Prekladala z českej, francúzskej, nemeckej a ruskej literatúry. V spolupráci s manželom Jánom Martákom napísala veršovanú drámu *Jánošík* (1941). Zostavovala aj učebnice a čítanky pre najmenších žiakov a venovala sa publicistickej činnosti. Od R. 1951 členka Zväzu čs. spisovateľov. R. 1964 zaslúžilá umelkyňa, 1965 vyznamenaná in memoriam Cenou F. Kráľa.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maťovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 197-198. Slovenský biografický slovník (od roku 833 do roku 1990). Zv. 5. R-Š. – Martin : Matica slovenská, 1992. – S. 52-53.

RÉDEKYOVÁ Margita (Margaréta)

20.1.1921 Trenčín - 1973 Rím, Taliansko

lekárka

Študovala medicínu na Lekárskej fakulte SU v Bratislave, v r. 1946 – 1947 na univerzite v Paríži so zameraním na tropické choroby. Po štúdiách odišla do Talianska, kde pracovala ako asistentka lekára A. Geddu, neskôr ako redaktorka slov. oddelenia vatikánskeho rozhlasu a knihovníčka fakulty Katolíckej univerzity v Ríme, medzitým r. 1955 pôsobila ako lekárka v Thajsku. Venovala sa vedeckovýskumnej činnosti, r. 1951 publikovala s A. Geddom štúdiu o výskume dvojčiat, v r. 1954 – 1958 príspevky o pôsobení v exotických krajinách v časopise *Hlasy Ríma*.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maťovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 206.

REXOVÁ-BENKOVÁ Ľubomíra (rod. Benková)

2.1.1932 Trenčín - 3.6.1993 Bratislava

chemička

RNDr., CSc. v r. 1966

Do r. 1951 študovala na gymnáziu v Bratislave, v r. 1951 – 1956 na Matematicko-fyzikálnej fakulte Karlovej univerzity v Prahe. Absolvovala dlhodobé študijné pobyty na Farmaceutickej fakulte Univerzity René Descarta na Pasteurovom ústave v Paríži a v Institut de la Santé et de la Recherche Medical v Lille. V r. 1956 - 1993 bola vedúcou oddelenia pektolytických enzýmov a zástupkyňa riaditeľa Chemického ústavu SAV v Bratislave. Vo svojej vedeckej činnosti rozpracovala metódu elektroforetického stanovenia bázických aminokyselín

a charakterizovala pšeničnú beta-amylázu. Vypracovala nový spôsob selektívnej izolácie polygalakturonázy biošpecifickou chromatografiou, ktorý našiel uplatnenie i v zahraničí. Výsledky zhrnula do kandidátskej dizertačnej práce Štúdium extracelulárnych pektolytických enzýmov *Aspergillus niger*. Je spoluautorka publikácie *Enzýmové inžinierstvo* (1987) a i., 20-tich patentov, vyše 60-tich vedeckých štúdií, ktoré uverejňovala v domácich a zahraničných časopisoch a zborníkoch *Collection of Czechoslovak Chemical Communications*, *Chemické listy*, *Chemické zvesti* a i. Členka koordinačnej rady pre spoluprácu európskych akadémií vied, zakladateľka a predsedníčka odbornej skupiny pre biošpecifické interakcie Slov. spoločnosti pri SAV, *International Society for Biorecognition Technology IUPAC-IUB*. R. 1982 bola vyznamenaná striebornou plaketou D. Štúra.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maťovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 209.

REŽUCHOVÁ Viera (rod. Abrahámová)

1.5.1945 Považská Bystrica - 16.10.1993 Bratislava

hudobná redaktorka

V r. 1959 - 1963 študovala na Konzervatóriu, 1963 - 1968 hudobnú vedu na Filozofickej fakulte UK v Bratislave. Absolvovala pracovné cesty v Maďarsku, vo východnom Nemecku, v Poľsku, Rumunsku a v Rusku. V r. 1968 - 1993 odborná redaktorka v Redakcii symfonickej, opernej a komornej hudby Slov. rozhlasu v Bratislave. Pripravovala Štúdio mladých, vyhľadávala nové talenty a pomáhala im dostať sa na koncertné pódia doma i v zahraničí. Zúčastňovala sa na tvorbe hudobno-slovných relácií, napr. *Prelúdium*, *Akcenty* a *rezonancie*, *Nedeľné matiné*. Jedna z iniciátoriek celodenných verejných nonstop koncertov v rozhlase. Zaslúžila sa o prezentáciu mladých slov. gitaristov, ktorí sa zúčastňovali na medzinárodnej gitarovej súťaži organizovanej *Radio France*. Uverejňovala odborné kritiky a recenzie v časopisoch *Hudobný život* a v dennej tlači. Členka *Zväzu slov. skladateľov* a *Slov. zväzu žien*.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maťovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 209.

ROYOVÁ Kristína

18.8.1860 Stará Turá - 27.12.1936 Stará Turá

spisovateľka, charitatívna pracovníčka

Zakladateľka a vedúca činiteľka spolku *Modrého kríža* na Slovensku a zakladateľka spolku *ev. diakonie Vieroslava*. Navštevovala meštiansku školu v Bratislave a okrem toho sa vzdelávala súkromne. Pôsobila v *Starej Turej*, kde sa venovala duchovnej, charitatívnej a sociálnej činnosti. Pod vplyvom časopisu *Betanie* navštívila so sestrou Máriou kazateľa J. Kostomlantského v Písku, kde sa zoznámila s protestantskými učeniami rozšírenými v západnej Európe a v USA. V *Starej Turej* založila útulok pre opustené deti a siroty, r. 1911 malú nemocnicu, 1926 sirotinec a 1933 starobinec. V literárnej tvorbe písala romantické poviedky s ľúbostnou a národnou tematikou, z ktorých prvotina *Tri obrázky* vyšla v *Národných novinách* (1882 - 1884), ostatné zostali v rukopise. Jej ďalšia literárna tvorba bola súčasťou jej náboženskej práce. Dielo *Bez Boha na svete* (1893) bolo preložené do 21 jazykov. Stala sa najprekladanejšou slov. spisovateľkou. V r. 1925 - 1936 redigovala časopis *Večernica*. So sestrou Máriou zbierala slov. ľudové piesne, ktoré vyšli v zbierke *Slovenské spevy 1.* (1882). Autorka a prekladateľka textov duchovných piesní. Spolu s piesňami sestry Márie tvoria kmeňový základ *Kresťanského spevníka*.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maťovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 211.

Reprezentačný biografický lexikón Slovenska / Augustín Maťovčík a kol. – Martin : Matica slovenská, 1999. - S. 286.

ROYOVÁ Mária

26.11.1858 Stará Turá - 25.2.1924 Stará Turá

skladateľka duchovných piesní, charitatívna pracovníčka

Hudobné vzdelanie získala u otca a u organistu F. Červenku v *Starej Turej*. Tvorila už ako 9-ročná. Od r. 1888 sa venovala tvorbe duchovných piesní. Zložila asi 120 melódií, k 114 napísala vlastné texty (harmonizoval ich Švajčiar F. Bovet). Preložila asi 100 piesní z českého, nemeckého a anglického jazyka. Harmonizovaný spevník *Piesne sionske* (1906) vyšiel v 9-tych vydaniach, jej piesne prevzali takmer všetky protestantské spevníky v ČSR. Zhudobnila žalmy a biblické texty, ktoré boli publikované až posmrtné v zbierke *Spevy svedectva 1 – 5* (1937 – 1944). Jej piesňová tvorba s piesňami sestry Kristíny tvorí základ *Kresťanského spevníka* (1978). Nábožensky motivovanú poéziu uverejňovala v časopisoch *Korouhev na Sionu*, *Betanie*, *Svetlo*, *Klasy*. Z rukopisnej pozostalosti vyšli ďalšie verše v periodiku *Večernica* (1926 – 1938). Prekladala náboženské úvahy do nemčiny i z nemčiny. So sestrou založila v *Starej Turej* pre deti prvú nedeľnú školu na Slovensku, útulok pre siroty, v r. 1911 – 1912 postavili z príspevkov nemocnicu. R. 1969 odhalili na ich rodnom dome v *Starej Turej* pamätnú tabuľu s bronzovým reliéfom podľa návrhu J. Fabriciovej.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maňovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 211-212. Slovenský biografický slovník (od roku 833 do roku 1990). Zv. 5. R-Š. – Martin : Matica slovenská, 1992. – S. 130-131.

RYJÁČKOVÁ Eva (rod. Košnárová)

24.8.1923 Stará Turá - 11.6.1981 Bratislava

publicistka, redaktorka

V r. 1935 – 1939 študovala na gymnáziu, 1939-1940 na obchodnej akadémii, 1953 – 1956 externe na Jedenásťročnej strednej škole v Bratislave, 1963 – 1967 na Pedagogickej fakulte UK v Trnave (nedokončila), 1977 – 1978 v Novinárskom študijnom ústave v Bratislave. V r. 1940 – 1950 úradníčka v rozličných organizáciách a podnikoch v Bratislave, r. 1952 pomocná redaktorka v Slov. pedagogickom nakladateľstve, v r. 1953 - 1959 redaktorka a zástupkyňa šéfredaktora časopisu *Ohník*, 1959 – 1980 šéfredaktorka *Včielky*, od r. 1980 na dôchodku. Venovala sa organizačnej, redakčnej a osvetovej práci v oblasti základnej detskej literatúry. V redakcii časopisov *Ohník* a *Včielka* zorganizovala okruh spolupracovníkov z významných detských spisovateľov a ilustrátorov. Bola autorkou krátkych beletristických útvarov a veršov pre deti. Prekladala prózu z nemeckého, ruského a poľského jazyka. Pre Čs. rozhlas napísala hudobnú rozprávku *Stratený tón* (premiéra v r. 1974), pre hudobné vydavateľstvo *Panton* zostavila sedemplatňový komplet *Slovenská akcia – Rozprávky* (1974). Od r. 1955 členka Zväzu čs. novinárov.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maňovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 214. Slovenský biografický slovník (od roku 833 do roku 1990). Zv. 5. R-Š. – Martin : Matica slovenská, 1992. – S. 161.

SAKALOVÁ Sidónia

1.7.1876 Bytča - 24.7.1948 Bytča

spisovateľka

Pseud. Bagatella, Baga Tella, Teta Sydka. Ľudovú školu a súkromnú meštiansku školu vychodila v *Bytči*, vyššiu meštiansku školu v Budapešti. V r. 1895 - 1896 praxovala ako poštová úradníčka v *Púchove*, r. 1896 v Dohňanoch, neskôr na rozličných miestach v Uhorsku. Za zbieranie národopisného materiálu v Starej Bystrici a za rozširovanie slovenskej tlače bola v r. 1905 prepustená zo štátnej služby, preto sa vystahovala do USA, kde pracovala v r. 1905 - 1910 ako kreslička v dielni ručných výšiviek. Po návrate od r. 1910 pôsobila ako súkromná učiteľka nemčiny. Od r. 1918 bola úradníčkou na notárskom úrade a platenou tajomníčkou živnostenského spoločenstva v *Bytči*. Plodná autorka literatúry pre deti a mládež. Knižne debutovala 2-zv. zbierkou básní *Moja radosť* (1922, 1925). R. 1927 napísala texty leporel k prebratým nemeckým ilustráciám (Baran Kožušek, Cicka Miavka, Murín a papagáj a i.), po r. 1928 vyšli ďalšie veršiky k leporelám (*Hip-hop svetom*, *Oblievačka*, *Zima* a i.). Rozprávkové námety spracúvala v knihách *Z mesta na dedinu* (1929) Janko Palček (1938), *Červená čiapočka*. Počas pobytu v USA prispievala do krajských periodík *Ženský svet* a *Slov. noviny*. Prekladala z češtiny a maďarčiny. Spolupracovala s Československým rozhlasom v Bratislave, bola ochotníčkou herečkou a režisérkou. V USA pracovala v Slovenskom národnom spolku a v Sokole, v *Bytči* v *Živene* a *Katolíckom kruhu*. V r. 1926 bola členkou Pedagogického odboru Matice slovenskej.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maňovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 214-215.. Slovenský biografický slovník (od roku 833 do roku 1990). Zv. 5. R-Š. – Martin : Matica slovenská, 1992. – S. 168-169.

SCHWINGEROVÁ Mária (rod. Mutňanská)

**5.3.1915 Nemšová - ?
herečka**

R. 1922 absolvovala štúdium herectva na Hudobnej škole pre Slovensko v Bratislave. V r. 1934 – 1938 členka činohry SND v Bratislave, 1938 – 1940 maďarského divadla v Košiciach, 1941 – 1942 sólistka opery SND v Bratislave, 1949 – 1951 členka Stredoslov. divadla vo Zvolene, 1951 – 1959 Divadla P. Jilemnického v Žiline, od r. 1959 mimo divadla. Od r. 1930 hrávala v činohre SND hlavne postavy naiviek a lyrických dievčat. Jej herecký rast ovplyvnili režiséri J. Borodáč, A. Bagar a J. Jamnický, ktorí jej dávali väčšie príležitosti v postavách Johanky v Urbánkovej Pytliakovej schovanke, Danice v Nušičovom Národnom poslancovi (1934), Alexandry Vasilievny v Afunogenovom Portréte (1935), Marky v Tajovského Matke (1938). Po prestupe do operného súboru SND sa uplatnila ako subreta v inscenáciách slov. a inonárodných operiet. Vystupovala napr. v operetách F. Lehára *Cigánska láska*, A. Frimla *Rose Marie* (1940), A. Schneidechera *Krajčír na zámku* (1942). Vo zvolenskom divadle vytvorila niekoľko realisticky chápaných postáv. Umelecké pôsobenie zavŕšila na scéne žilinského divadla. Postavami Akulíny Bessemenovovej v Gorkého *Meštiakoch* (1951), *Sestry Vasie* v Arbuzovovej *Ďalekej ceste* (1951), *Nováčky* v Stehlíkovej hre *Hej, pán kapelník!* (1959).

Literatúra:

Encyklopédia dramatických umení Slovenska. Zv. 2. M-Ž. – Bratislava : Veda, 1990. – S. 315.
Lexikón slovenských žien / Augustín Maňovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 217-218.

SLAVINSKÁ-SCHIDLAYOVÁ Irena (rod. Schidlavová)

**30.7.1900 Trenčín - 2.12.1973 Trenčín
maliarka**

Študovala na gymnáziu v *Trenčíne*, v r. 1921 – 1922 maliarstvo na súkromnej škole v Brne, 1927 – 1930 na výtvarnej akadémii v Budapešti. Od r. 1932 učiteľka výtvarnej výchovy na gymnáziu a vyššej sociálnej škole v *Trenčíne*. Kresliť a maľovať začala už v detstve.

Maľovala portréty, krajinárske námety, kvetinové zátišia a a figurálne kompozície. Prvé práce boli poznamenané záujmom o folklór a prírodu. V tvorbe zachytila rázovitú slov. architektúru. Typické domce a drevenice, ľudové kroje a námety čerpala najmä z okolia Trenčína. Krajinky maľovala pastelom a olejom. V portrétoch sa zamerala na vernosť zobrazenia podoby, výstižné boli ľudové typy starších dedinčanov (Starý pastier, Starenka, Súčanka, Myjavčanka a i.), detí (Deti na rekreácii, Štúrov odkaz mládeži), žien v hrubých vlnených ručníkoch (Portrét nevesty, Družstevníčka). Najtypyckejšiu časť jej tvorby predstavujú kytice a zátišia . V 50-tych rokoch vytvorila obrazy s motívmi budovania socializmu. Vystavovala individuálne v Trenčíne (1952, 1955, 1963, 1965, 1970, 1980), Bratislave (1953, 1958), v Dubnici nad Váhom (1960). Členka okr. organizácie Zväzu slov. výtvarných umelcov v Trenčíne.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maľovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 220. Slovenský biografický slovník (od roku 833 do roku 1990). Zv. 5. R-Š. – Martin : Matica slovenská, 1992. – S. 289.

STRNADOVÁ-PARÁKOVÁ Zita (rod. Paráková)

12.3.1915 Čachtice - 2.2.1988 Žiar nad Hronom

klaviristka, hudobná pedagogička

V r. 1925 –1933 študovala na št. dievčenskom reálnom gymnáziu, 1926 – 1928 a 1934 – 1938 na Hudobnej a dramatickej akadémii pre Slovensko, 1933 – 1936 hudobnú vedu na Filozofickej fakulte UK v Bratislave, 1938 – 1940 hru na klavír na majstrovskej škole v Prahe, 1946 – 1949 u I. Štěpánovej-Kurzovej. V r. 1940 – 1945 pôsobila ako súkromná učiteľka v Čelákovciach, 1950 – 1952 učila na Št. konzervatóriu, súčasne 1951 – 1952 na Vysokej škole múzických umení, 1954 – 1958 riaditeľka pedagogického oddelenia Vyššej hudobnej školy pre vzdelávanie učiteľov hudobných škôl, 1958 – 1959 zástupkyňa riaditeľa Št. konzervatória v Bratislave, 1959 – 1980 riaditeľka ľudovej školy umenia v Žiari nad Hronom a krajská metodička klavírnej hry. Na koncertoch interpretovala najmä modernú slov. a českú klavírnú tvorbu. V r. 1946 – 1948 premiérovu uviedla klavírne diela J. Cikkera a E. Suchoňa. S huslistom R. Kalupom a čelistom F. Tannenbergerom vytvorila Suchoňovo trio, ktoré koncertovalo do r. 1965. So Slov. filharmóniou uviedla r. 1957 prvý celovečerný koncert z diel E. Suchoňa. Počas pôsobenia v Žiari nad Hronom uvádzala premiéry cyklov slov. autorov v spolupráci s opernými spevákmi, organizovala aj výchovné koncerty. Zostavovateľka príručiek inštruktívnej literatúry pre hru na klavíri Sonatíny (1979) a Slovenskí skladatelia mladým klaviristom (1981). R. 1961 sa pričínila o založenie Kruhu priateľov a milovníkov umenia v Žiari nad Hronom. Od r. 1956 funkcionárka Zväzu slov. skladateľov, od r. 1968 členka Slov. spoločnosti pre hudobnú výchovu. R. 1956 bola vyznamenaná titulom vzorná učiteľka, 1969 striebornou medailou Konzervatória v Bratislave, 1970 Za zásluhy o výstavbu, 1970 a 1975 výročnou cenou Slov. spoločnosti pre hudobnú výchovu.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maľovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 227. Slovenský biografický slovník (od roku 833 do roku 1990). Zv. 5. R-Š. – Martin : Matica slovenská, 1992. – S. 371.

SÝKOROVÁ Oľga (rod. Kadancová)

16.1.1918 Myjava - 15.11.1976 Bratislava

herečka, vysokoškolská pedagogička

V r. 1934 – 1938 študovala herectvo na Hudobnej a dramatickej akadémii pre Slovensko, 1938 – 1940 na Filozofickej fakulte UK v Bratislave. V r. 1938 – 1976 členka činohry SND,

1948 – 1954 súčasne učila na Št. konzervatóriu a 1953 – 1972 na Vysokéj škole múzických umení v Bratislave. Dominantným znakom jej hereckého prejavu bola kultúra javiskovej reči a prepracovanosť jazykového prejavu. Jej herectvo ovplyvnila najmä poetika režiséra J. Jamnického. V jeho inscenáciách stvárnila postavy svetového klasického i domáceho repertoáru: Agneša v Hauptmannovej hre Kolega Crampton (1941), Titania v Shakespearovej hre Sen noci svätajánskej (1942) a i. Bola prvou predstaviteľkou Nataše v Poničanovej hre Štyria (1942) a Markízy Sylvie v Zvonovom Tanci nad plačom (1943). Po r. 1945 rozšírila svoj repertoár o hrdinky ruskej a sovietskej dramatiky: Anna v Ivanovi Hroznom od A. Tolstého (1947), Oľga Alexejevna v hre Letní hostia M. Gorkého (1963) a i. Hrala aj vo veseloherných úlohách: Dišperanda v Drdovej hre Na posiedkach s čertom (1946), Felice v Goldoniho Štyroch grobianoch (1956) a i. Ťažiskom jej hereckej tvorby boli vážne dramatické postavy v ktorých uplatnila tragickú vášnivosť s tragickým akcentom: Angustias v Lorcovom Dome Bernardy Alby (1957), Gertrúda v Shakespearovom Hamletovi (1964) a i. Účinkovala i v rozhlase a v televíznych inscenáciách: Beatrice Cenci, Kým kohút nezaspieva, Netrpezlivosť srdca. R. 1968 vyznamenaná Za vynikajúcu prácu.

Literatúra:

Encyklopédia dramatických umení Slovenska. Zv. 2. M-Ž. – Bratislava : Veda, 1990. – S. 401.

Lexikón slovenských žien / Augustín Maňovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 230-231.. Slovenský biografický slovník (od roku 833 do roku 1990). Zv. 5. R-Š. – Martin : Matica slovenská, 1992. – S. 397.

ŠOLTÉSOVÁ Oľga (rod. Hrušovská)

12.11.1881 Nové Mesto nad Váhom - 11.8.1934 Bratislava
kultúrna pracovníčka, učiteľka

Patrila k prvým kvalifikovaným slovenským učiteľkám. Absolvovala učiteľský ústav v Bratislave. Učila na ev. ľudových školách, v r. 1899 - 1901 v Necpaloch a 1901 - 1919 v Martine, 1919 - 1923 na št. meštianskej škole v Martine, 1923 -1929 odborná učiteľka, 1929 - 1934 riaditeľka št. dievčenskej meštianskej školy v Bratislave. Bola disciplinárne stíhaná pre nedostatky vo výučbe maďarčiny. V r. 1923 bola spoluzakladateľkou Zväzu slov. učiteľstva, v r. 1926 - 1927 jeho podpredsedníčkou. Zakladajúca členka Živeny pred r. 1918, v r. 1913 - 1922 členka výboru Lipy. V Slov. spevokole v Martine vystupovala ako herečka a speváčka. Vytvorila 17 divadelných postáv. Ako speváčka vystupovala často na besedách usporiadaných v spolupráci so Živenou. Venovala sa i publikačnej činnosti. Kratsie príspevky uverejňovala najmä v Živene, neskôr v časopise Národná škola slovenská. Poslovenčila a pripravila do tlače detskú knihu Za našim humienkom od B. Beneša-Buchlovského (1922). Počas prvej svetovej vojny dobrovoľná ošetrovatel'ka Červeného kríža.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maňovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 237-238.

ŠTVRTECKÁ Anna (rod. Hučková)

14.10.1924 Vad'ovce - 8.1.1995 Bratislava
historička
PhDr. v r. 1953, CSc. v r. 1969

Zakladajúca členka Slovenskej historickej spoločnosti. R. 1943 absolvovala gymnázium v *Novom Meste nad Váhom*, v r. 1947 - 1953 študovala históriu a filozofiu na Filozofickej fakulte SU v Bratislave. V r. 1943 - 1945 výpomocná učiteľka na ľudových školách v okr. *Myjava* a *Nové Mesto nad Váhom*, 1945 - 1952 knihovníčka a administratívna pracovníčka SAV-u v Bratislave, 1953 -1968 historička v Ústave SNP (neskôr Ústav dejín KSS), 1968 - 1970 na Katedre politických vied Filozofickej fakulty UK, 1971 - 1982 vedúca archivárka Št. slov. ústredného archívu v Bratislave, od r. 1952 na dôchodku. V r. 1982 - 1989 pracovala na

čiasťočný úvazok v Odbore pre zahraničných Slovákov MS. Vedecký záujem spočiatku sústredila na problematiku volebného práva v Uhorsku, neskôr na slov. dejiny od r. 1939 do 1948, najmä na výskum odboja na Slovensku v 2. svetovej vojne a SNP. Výsledky uverejnila v prácach Činnosť prvého ilegálneho Ústredného výboru KSS (1959), Ján Osoha (1970). Spolupracovala na kolektívnych historických dielach Slovenské národné povstanie 1944 (1965), Komunisté a národní fronta 1938 – 1945 (1968) a i. V časopisoch publikovala články zamerané na odstránenie deformácií výkladu najnovších dejín, najmä na rehabilitáciu SNP a jeho vedúcich činiteľov. R. 1969 obhájila kandidátsku dizertačnú prácu Slovensko na rázcestí politických systémov, ale diplom jej nevydali (dostala ho až v r. 1990). Za postoj k okupácii Československa v auguste 1968 bola vylúčená z KSČ a stratila zamestnanie. 20 rokov nemohla publikovať, preto jej mnohé práce ostali v rukopise. R. 1991 ju rehabilitovali. Spracovala desiatky hesiel do Slovenského biografického slovníka (1986 - 1994). Členka Čs. výboru pre dejiny národnooslobodzovacieho boja.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maňovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 243-244.

TURKOVÁ Mária

4.2.1911 Uhrovec - 10.12.1947 Púchov (pochovaná v Trenčine)

politická pracovníčka

Po skončení základnej školy pracovala ako robotníčka v *Uhrovci*. Od r. 1933 funkcionárka Federácie proletárskej telovýchovy, propagátorka komunistických ideí v ženskom hnutí. Za revolučnú činnosť bola perzekvovaná, v r. 1932 väznená. R. 1936 - 1938 študovala na Medzinárodnej leninskej škole v Moskve. Po zákaze KSČ sa zapojila do ilegálneho protifašistického hnutia, počas SNP príslušníčka partizánskeho oddielu J. Žižku. Po oslobodení bola predsedníčkou Okresného národného výboru v *Bánovciach nad Bebravou*, neskôr zástupkyňa tajomníka Obl. výboru KSS v *Trenčine*. V r. 1945 - 1947 bola členkou ÚV KSS a poslankyňou Národného zhromaždenia.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. Zv. 6. T-Ž. – Bratislava : Veda, 1982. – S. 147.

VOKÁLOVÁ Dorota (rod. Čížiková)

?Praha, Česko - 1653 pravdepodobne Trenčín

kníhtlačiarka, vydavateľka

R. 1641 prevzala po smrti prvého manžela Václava Vokála vedenie významnej českej exulantskej tlačiarne v *Trenčine*, v r. 1642 - 1647 bola jej majiteľkou, r. 1643 ju rozšírila a zmodernizovala. Počas svojho krátkeho vedenia tlačiarne vydala asi 50 titulov zborníkov, dizertácií, divadelných hier, učebníc, zbierok poézie prevažne protireformačného charakteru, napr. diela práce a spisy O. Fitkoviniho, D. Fröhlicha, A. Graffa, A. Hodíka, D. Remeňa, J. Tranovského a i. Od r. 1647 viedol tlačiareň jej druhý manžel Vavrinec Benjamín Odháje.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maňovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 264.

Slovenský biografický slovník (od roku 833 do roku 1990). Zv. 6. T-Ž.. – Martin : Matica slovenská, 1994. – S. 308.

ZGURIŠKA Zuzka (rod Šimonovičová)

13.4.1900 Myjava - 24.9.1984 Praha

spisovateľka, prekladateľka

PhDr. v r. 1944

Vl. m. Ľudmila Dvořáková. R. 1906-1910 navštevovala ev. ľudovú školu na *Myjave*, 1910-1914 meštiansku školu v Modre, r. 1914 -1915 študovala na priemyselnej škole pre ženské povolania v Himmelkrone v Nemecku, 1915 - 1918 na učiteľskom ústave v Hódmezővásárhelyi a v Subotici, 1918 - 1920 v Brne, 1939 - 1943 filozofiu a dejiny umenia na Filozofickej fakulte SU v Bratislave. R. 1939 absolvovala študijný pobyt v Španielsku, 1959 v Taliansku, 1960 v bývalom ZSSR. V r. 1920 -1924 učiteľka na ľudovej a meštianskej škole v Myjave, 1924 - 1945 žila v Bratislave, od r. 1945 v Prahe. V r. 1949 - 1951 pôsobila ako scenáristka filmov na Barrandove. Angažovala sa aj ako divadelníčka, herečka a režisérka ochotníckeho divadla v Myjave. Predstaviiteľka humoristickej prózy 30-tych a 40-tych rokov 20. stor. v slov. literatúre. Literárnej činnosti sa začala venovať od r. 1922 humoristickými prózami, ktoré publikovala v časopisoch. Neskôr vydala knihy poviedok *Obrázky z kopaníc* (1929), *Dvanásť do tuča* (1932), *Ženích s mašinou* (1935). Zobrazila v nich svet obyvateľov myjavských kopaníc v humorných situáciách. V dielach využívala nárečové prvky. Román *Bičianka z doliny* (1938), ktorý bol sfilmovaný, pri zachovaní humoristického charakteru prerástol do hlbšieho psychologického vykreslenia postáv. Situovanie svojich próz zmenila v trilógii *Metropola pod slamou* (1949), *Mestečko na predaj* (1953), *Zbojnícke chodníčky* (1959), v ktorých sa zamerala na malomestské prostredie. Známy je dobrodružno-historický román pre mládež *Husitská nevesta* (1962). Z češtiny preložila Haškov román *Osudy dobrého vojaka Švejka* (1955). Jej diela boli preložené do češtiny, maďarčiny a ruštiny. Členka Umeleckej besedy slov. Spolku slov. spisovateľov, Zväzu slov. spisovateľov. R. 1961 zaslúžilá umelkyňa, 1971 čestná občianka Myjavy, 1980 vyznamenaná Zlatou medailou Ústredného výboru Slov. zväzu žien.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maňovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 272-273. Reprezentačný biografický lexikón Slovenska / Augustín Maňovčík a kol. – Martin : Matica slovenská, 1999.- S. 377.

Slovenský biografický slovník (od roku 833 do roku 1990). Zv. 6. T-Ž.. – Martin : Matica slovenská, 1994. – S. 439-440.

ZOCHOVÁ Mária (rod. Staneková)

2.2.1888 Trenčín - 17.12.1935 Modra

verejná činiteľka, publicistka

Od r. 1909 spolupracovala s manželom Samuelom Zochom v jeho národnej a cirkevnej činnosti, venovala sa starostlivosti o deti a kancelárskej práci v modranskom sirotinci, pomáhala mu redigovať časopis *Stráž na Sione*. V Ženskom spolku prednášala a pripravovala národné a kultúrne večierky, viedla poradňu pre matky a deti. Založila Spolok žien ev. farárov, r. 1932 zorganizovala prvý kurz žien ev. farárov v Modre. Spoluzakladateľka viacerých dobročinných základín. Článkami prispievala do novín a časopisov *Nový rod*, *Stráž na Sione*, *Cirkevné listy*. Predsedníčka ev. ženského spolku v Modre, Spolku žien ev. farárov a 1935 Slov. ev. diakonie.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maňovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 273.

Slovenský biografický slovník (od roku 833 do roku 1990). Zv. 6. T-Ž.. – Martin : Matica slovenská, 1994. – S. 466.

ŽURAVLEVOVÁ Darina (rod. Paulovičová)

10.10.1906 Stará Turá - 17.3.1988 Bratislava

spevákka, hudobná pedagogička

Prvá slovenská vokálna pedagogička. Poradkyňa pri zakladaní speváckeho zboru Slov. filharmónie a SEUK-u. R. 1912 - 1918 navštevovala ľudovú školu v *Starej Turej*, 1918 –

1920 meštianku v Bratislave a Topoľčanoch, 1920 - 1925 študovala na gymnáziu v Bratislave, 1920 - 1921 hru na klavíri, od r. 1921 spev na Hudobnej škole pre Slovensko v Bratislave, v r. 1925 - 1930 pokračovala v štúdiu na Št. hudobnom a dramatickom konzervatóriu, súčasne 1925 - 1929 študovala dejepis a zemepis na Masarykovej univerzite v Brne. V r. 1931 - 1939 pôsobila ako učiteľka na meštianskej škole, súčasne 1932 - 1939 vyučovala spev na Hudobnej a dramatickej akadémii pre Slovensko v Bratislave, r. 1939 uvoľnená zo služieb slov. školstva, 1940 učiteľka na hudobnej škole v Ježkoviciach, v r. 1941 - 1972 na Št. konzervatóriu v Bratislave. Vypracovala učebné osnovy a metodiky vyučovania spevu, vychovala viac ako 60 spevákov a pedagógov (G. Papp, N. Hazuchová, I. Černická, D. Dubská a i.). V r. 1927 - 1953 ako sólistka koncertovala doma i v zahraničí, 1934 - 1935 v Slov. rozhlase v Bratislave. Z oblasti vokálnej pedagogiky posmrtno vyšiel zborník jej štúdií Problémy slovenskej speváckej pedagogiky (1990). Bola predsedníčkou kultúrnej sekcie Živeny, zakladajúca členka a predsedníčka výboru sekcie koncertných umelcov Zväzu slov. skladateľov. R. 1961 zaslúžilá umelkyňa, 1969 vyznamenaná Zlatou medailou Konzervatória v Bratislave.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / Augustín Maťovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – S. 277.

Reprezentatívny biografický lexikón Slovenska / Augustín Maťovčík a kol. – Martin : Matica slovenská, 1999. - S. 284.

Slovenský biografický slovník (od roku 833 do roku 1990). Zv. 6. T-Ž.. – Martin : Matica slovenská, 1994. – S. 508.

Zemepisný register

BÁNOVCE NAD BEBRAVOU

HANÁKOVÁ Oľga
TURKOVÁ Mária

BOJNICE

ORLÍKOVÁ Magdaléna

BOŠÁCA

HUSÁROVÁ Marta

BREZOVÁ POD BRADLOM

BLAŽKOVÁ-POLÁČKOVÁ Anna
GAVOROVÁ-MARKOVÁ Viera
HALABRÍNOVÁ- TVAROŽKOVÁ Oľga
JURKOVIČOVÁ Anna

BYTČA

SAKALOVÁ Sidónia

BZINCE POD JAVORINOU

PODJAVORINSKÁ Ľudmila

ČACHTICE

BÁTORIOVÁ Alžbeta
KHOLLOVÁ-ZELENAYOVÁ Augustína
KURPELOVÁ Margita
STRNADOVÁ-PARÁKOVÁ Zita

DEŽERICE

KIŠOVÁ Jozefína

DOLNÁ SÚČA

PORUBSKÁ Ružena

DOLNÉ SRNIE

HARGAŠOVÁ Mária
RÁZUSOVÁ-MARTÁKOVÁ Mária

ILAVA

KOYŠOVÁ Elena
MICHALCOVÁ-HORVÁTOVÁ Natália
OBROVÁ-RIZNEROVÁ Božena

JASENICA

IVANOVÁ Anna

LADCE

KOYŠOVÁ Elena

LAZY POD MAKYTOU

DUCHAJOVÁ-ŠVEHLOVÁ Želmíra
CHABRÉ-KOKEŠOVÁ Pavla

MORAVSKÉ LIESKOVÉ

HOLÉCZYOVÁ Elena
IVANOVÁ Anna

MYJAVA

GAVOROVÁ Oľga
HARGAŠOVÁ Mária
HORÁKOVÁ Hana
JURKOVIČOVÁ Anna
KAFENDOVÁ-ZOCHOVÁ Anna
LACKOVÁ Anna
SÝKOROVÁ Oľga
ZGURIŠKA, Zuzka

NEMŠOVÁ

SCHWINGEROVÁ Mária

NOVÉ MESTO NAD VÁHOM

JURKOVIČOVÁ-HURBANOVÁ Anna
KIŠOVÁ Jozefína
MARKOVIČOVÁ Viera
OTTLYKOVÁ Edita
PODJAVORINSKÁ Ľudmila
ŠOLTÉSOVÁ Oľga

PARTIZÁNSKE

LUČIVJANSKÁ Viera
ORLÍKOVÁ Magdaléna

POVAŽANY

KHOLLOVÁ-ZELENAYOVÁ Augustína

POVAŽSKÁ BYSTRICA

BLŮHOVÁ Irena
KOCOUREKOVÁ Gizela
REŽUCHOVÁ Viera

PRAVENEC

JAKUBÍKOVÁ Mária

PRIEVIDZA

JAKUBÍKOVÁ Mária
PAPPOVÁ Alžbeta

PÚCHOV

SAKALOVÁ Sidónia
TURKOVÁ Mária

STARÁ TURÁ

MOŠTENANOVÁ Hermína
ROYOVÁ Kristína
ROYOVÁ Mária
RYJÁČKOVÁ Eva
ŽURAVLEVOVÁ Darina

TRENČIANSKA TEPLÁ

KORCOVÁ Tatiana
OBROVÁ-RIZNEROVÁ Božena
PAJDUŠÁKOVÁ Ludmila

TRENČÍN

BEIÁNYIOVÁ-HOFFMANOVÁ Lenka
BELLOVÁ Mária
CEJPKOVÁ Oľga
ČELKOVÁ Beatrix
GAUBEOVÁ Ružena
HOLOUBKOVÁ-URBASIOWNA Mária
INOVECKÁ Žela
JANOTOVÁ Anna Barbora
KRIŽANOVÁ Marta
KYSELOVÁ Lýdia
MEDVECKÁ Júlia
MIČÁTKOVÁ Štefánia
PAPPOVÁ Alžbeta
PÁRTOŠOVÁ Štefánia
PECÍKOVÁ Mária
RÉDEKYOVÁ Margita
REXOVÁ-BENKOVÁ Ľubomíra
SLAVINSKÁ-SCHIDLAYOVÁ Irena
TURKOVÁ Mária
VOKÁLOVÁ Dorota
ZOCHOVÁ Mária

UHROVEC

LITVAJOVÁ Elena
TURKOVÁ Mária

VAĎOVCE

ŠTVRTECKÁ Anna

VALAŠSKÁ BELÁ
GAUBEOVÁ Ružena

VEĽKÁ HRADNÁ
CEJPKOVÁ Oľga

VRBOVCE

HREBENDOVIÁ Jana

ZÁRIEČIE

CHABRÉ-KOKEŠOVÁ Pavla
KAFENDOVÁ-ZOCHOVÁ Anna

Register profesií a povolání

astronómka

PAJDUŠÁKOVÁ Ľudmila

botanička amatérska

HARGAŠOVÁ Mária

ekonómka

CEJPKOVÁ Oľga

fotografka

BLŮHOVÁ Irena

HOLOUBKOVÁ-URBASIOWNA Mária

fyzička

KORCOVÁ Tatiana

herečka

JURKOVIČOVÁ-HURBANOVÁ Anna

MICHALCOVÁ-HORVÁTOVÁ Natália

OBROVÁ-RIZNEROVÁ Božena

PORUBSKÁ Ružena

SCHWINGEROVÁ Mária

SÝKOROVÁ Oľga

historička

ŠTVRTECKÁ Anna

hudobná pedagogička

KAFENDOVÁ-ZOCHOVÁ Anna

PAPPOVÁ Alžbeta

STRNADOVÁ-PARÁKOVÁ Zita

ŽURAVLEVOVÁ Darina

hudobná skladateľka

IVANOVÁ Anna

ROYOVÁ Mária

charitatívna pracovníčka

ROYOVÁ Kristína

ROYOVÁ Mária

chemička

REXOVÁ-BENKOVÁ Ľubomíra

klaviristka

KAFENDOVÁ-ZOCHOVÁ Anna

PAPPOVÁ Alžbeta

STRNADOVÁ-PARÁKOVÁ Zita

klimatologička

KURPELOVÁ Margita

kníhtlačiarka

VOKÁLOVÁ Dorota

kostýmová návrhárka

MICHALCOVÁ-HORVÁTOVÁ Natália

kultúrna a osvetová pracovníčka

BLŮHOVÁ Irena

GAVOROVÁ-MARKOVÁ Viera

KAFENDOVÁ-ZOCHOVÁ Anna

HALABRÍNOVÁ-TVAROŽKOVÁ Oľga

CHABRÉ-KOKEŠOVÁ Pavla

JANOTOVÁ Anna Barbora

JURKOVIČOVÁ ANNA

LACKOVÁ Mária

MARKOVIČOVÁ Viera

MOŠTENANOVÁ Hermína

ŠOLTÉSOVÁ Oľga

lekárka

BELLOVÁ Mária

BLAŽKOVÁ-POLÁČKOVÁ Anna

KRIŽANOVÁ Marta

MEDVECKÁ Júlia

OTTLYKOVÁ Edita

RÉDEKYOVÁ Margita

lekárnička

PÁRTOŠOVÁ-ŽABKAYOVÁ Štefánia

maliarka

BELÁNYIOVÁ-HOFFMANOVÁ Lenka

DUCHAJOVÁ-ŠVEHLOVÁ Želmíra

SLAVINSKÁ-SCHIDLAYOVÁ Irena

matematička

JAKUBÍKOVÁ Mária

mikrobiologička

HUSÁROVÁ Marta

pedagogička

CEJPKOVÁ Oľga
DUCHAJOVÁ-ŠVEHLOVÁ Želmíra
GAVOROVÁ-MARKOVÁ Viera
HALABRÍNOVÁ- TVAROŽKOVÁ Oľga
HORÁKOVÁ Hana
JAKUBÍKOVÁ Mária
JANOTOVÁ Anna Barbora
KORCOVÁ Tatiana
MIČÁTKOVÁ Štefánia
PECÍKOVÁ Mária
SÝKOROVÁ Oľga
ŠOLTÉSOVÁ Oľga

politická pracovníčka

LITVAJOVÁ Elena
TURKOVÁ Mária

publicistka

BLŮHOVÁ Irena
MIČÁTKOVÁ Štefánia
ZOCHOVÁ Mária

redaktorka

KYSELOVÁ Lýdia
REŽUCHOVÁ Viera
RYJÁČKOVÁ Eva

speváčka

HANÁKOVÁ Oľga
ŽURAVLEVOVÁ Darina

spisovateľka

GAUBEOVÁ Ružena
HORÁKOVÁ Hana
INOVECKÁ Žela
IVANOVÁ Anna
KOCOUREKOVÁ Gizela
LACKOVÁ Anna
MOŠTENANOVÁ Hermína
PÁRTOŠOVÁ Štefánia
PODJAVORINSKÁ Ľudmila
RÁZUSOVÁ-MARTÁKOVÁ Mária

ROYOVÁ Kristína
SAKALOVÁ Sidónia
ZGURIŠKA, Zuzka

šľachtičná

BÁTORIOVÁ Alžbeta

šľachtiteľka

HUSÁROVÁ Marta

špiónka

ČELKOVÁ Beatrix

včelárka

KHOLLOVÁ-ZELENAYOVÁ Augustína
KIŠOVÁ Jozefína

verejná činiteľka

KOYŠOVÁ Elena
ZOCHOVÁ Mária

vydavateľka

VOKÁLOVÁ Dorota

výtvarníčka

HOLÉCZYOVÁ Elena

zbormajsterka

ORLÍKOVÁ Magdaléna

zdravotníčka pracovníčka

ČELKOVÁ Beatrix
GAVOROVÁ Oľga
HREBENDOVÁ Janka

zoologička

LUČIVJANSKÁ viera

Použitá literatúra

- Biografický lexikón Slovenska. Zv. 1. A-B / Augustín Maťovčík a kol.- Martin: Slovenská národná knižnica, 2004.- 638 s.
- Biografický lexikón Slovenska. Zv. 2. C-F / Augustín Maťovčík a kol.- Martin: Slovenská národná knižnica, 2004.- 696 s.
- Encyklopédia dramatických umení. Slovenska. Zv. 1. A-L. – Bratislava: Veda, 1990 .- 692 s.
- Encyklopédia dramatických umení. Slovenska. Zv. 2. M-Z. – Bratislava: Veda, 1990 .- 710 s.
- Encyklopédia Slovenska. Zv. 1. A-D. – Bratislava : Veda, 1977. – 617 s.
- Encyklopédia Slovenska. Zv. 2. E-J. – Bratislava : Veda, 1978. – 531 s.
- Encyklopédia Slovenska. Zv. 3. K-M. – Bratislava : Veda, 1979. – 652 s.
- Encyklopédia Slovenska. Zv. 4. N-Q. – Bratislava : Veda, 1980. – 595 s.
- Encyklopédia Slovenska. Zv. 5. R-Š. – Bratislava : Veda, 1981. – 790 s.
- Encyklopédia Slovenska. Zv. 6. T-Ž. – Bratislava : Veda, 1982. – 774 s.
- Lexikón slovenských žien / Augustín Maťovčík a kol. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. – 277 s.
- Osobnosti vedy Trenčianskeho regiónu / Milan Mikuš, Ľudmila Strohnerová.- Trenčín : Verejná knižnica Michala Rešetku, 2003. - 385 s.
- Reprezentačný biografický lexikón Slovenska /Augustín Maťovčík a kol. – Martin : Matica slovenská, 1999. - 384 s.
- Slovenský biografický slovník (od roku 833 do roku 1990). Zv. 1. A-D.. – Martin : Matica slovenská, 1986. – 539 s.
- Slovenský biografický slovník (od roku 833 do roku 1990). Zv.2. E-J. – Martin : Matica slovenská, 1987. – 587 s.
- Slovenský biografický slovník (od roku 833 do roku 1990). Zv. 3. K-L. – Martin : Matica slovenská, 1989. – 447 s.
- Slovenský biografický slovník (od roku 833 do roku 1990). Zv. 4. M-Q. – Martin : Matica slovenská, 1990. – 562 s.
- Slovenský biografický slovník (od roku 833 do roku 1990). Zv. 5. R-Š. – Martin : Matica slovenská, 1992. – 559 s.
- Slovenský biografický slovník (od roku 833 do roku 1990). Zv. 6. T-Ž.. – Martin : Matica slovenská, 1994. – 459 s.

Autori: †Mgr. Ľudmila Strohnerová a Eva Struhárová
Názov: Významné ženy Trenčianskeho kraja
Podnázov: Biografický slovník
Zodpovedný redaktor: Mgr. Lýdia Brezová
Vydala: Verejná knižnica Michala Rešetku v Trenčíne v roku 2007
Počet výtlačkov: 200
Tlač: Agentúra Pardon - Trenčín, s. r. o.
Obálka a grafická úprava:
ISBN: 978-80-85135-30-5
EAN: 9788085135305